GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. — ŠT. 54 — CENA DIN 10.— Kranj, dne 12. julija 1957

AKTUALNO VPRAŠANJE

Čedalje bolj se slišijo mnenja, da bi bilo umestno tudi pri nas, v naših podjetjih in gospodarskih organizacijah, uvesti deljen delovni čas. Veliko je mnenj takih, ki so za to uvedbo in seveda tudi takih, ki so proti temu.

Povsem jasno je, da gre pri tem v prvi vrsti za ekonomsko utemeljenost takega ukrepa.

Zato smo povprašali podpredsednika Okrajnega ljudskega odbora v Kranju Dušana Horjaka, kaj meni o tem in kako si zamišlja na Gorenjskem.

Odgovoril nam je:

»Deljeni delovni čas ni v podjetjih in gospodarskih organizacijah v inozemstvu nobena novost. Deljeni delovni čas so vpeljali že povsod tam, kjer so imeli za to možnost. Prav gotovo je, da tega niso storili kar tako, pač pa so zasledovali določen učinek, ki se je, kot kaže, pokazal.

Pri nas se zlasti nekatera podjetja zanimajo za uvedbo deljenega delovnega časa. Vendar se mi zdi, vsaj za sedaj, da ne bi bilo prav prehitevati razvoja in se zagnati v to, ne da bi si bili poprej z vsemi činitelji, ki vplivajo na tak ukrep, na jasnem. Pri nas bi bila predvsem težava v sistemu prehrane posameznikov, ki je sedaj precej drugačna od tiste, kot jo terjajo pogoji deljenega delovnega časa.

Kljub vsemu je treba tovrstne iniciative pozdraviti in jih seveda proučiti...«

I. A.

AKTUALNO VPRAŠANJE

TRAKTOR ali KONJ?

Sodobno kmetijstvo namreč terja — povsem razumljivo — tudi sodobna agrotehnična pomagala, saj je od tega odvisen v prvi vrsti večji hektarski donos pridelkov in razen tega, da mehanizacija vpliva tudi na sodobnejše odnose na vasi, zmanjšuje napore kmetijskih delavcev pri njihovem vsakodnevnem delu. Od mehanizacije imajo torej kmetovalci dvojno korist.

Statistika ugotavlja, da se je število traktorjev v naši republiki v zadnjih petih letih komaj zaznavno povečalo. Na Gorenjskem pa opažamo glede mehanizacije skoraj popolno stagnacijo, če že ne delen padec.

Kje so vzroki?

Strokovnjaki so doslej ugotavljali, da je konj še vedno rentabilnejši od traktorja. Te svoje trditve so opirali predvsem na preveliko amortizacijo, ki jo morajo plačevati zadružne organizacije za traktorje, premajhno izkoriščanje le-teh itd.

Nekateri predpisi sicer še vedno otežkočajo večje uveljavljanje traktorja kot najprikladnejšega sredstva, ki ga je moč uporabljati v sodobnem kmetijstvu. Vendar, ne moremo se otresti občutka, da so se v kmetijskih zadrugah in tudi na kmetijskih posestvih še vse premalo zavzeli, da bi z racionalnejšim in vsestranskim izkoriščanjem traktorjev zmanjšali ceno za obdelovalno uro, skratka: da bi traktorje bolj zaposlili in s tem pocenili njihovo vzdrževanje. Na ta način bi najlaže začeli izpodrivati konja, kot »obdelovalni stroj«.

Tako pa še vedno navidezno kaže, da je konj cenejši od traktorja. Poudarjamo: navidezno! Kajti, če bi kmetovalci oziroma zadružniki redili, denimo, namesto konjev govejo živino (mlekarice) in se posluževali za potrebna dela traktorjev, bi znašal dohodek od mleka — kateremu bi bilo treba mimo tega prišteti v tem primeru še stroške za vzdrževanje konjev — več, kot pa plačilo za uporabo traktorja.

Dasiravno skušamo v naporih, da bi naše kmetijstvo spravili na višjo, sodobnejšo raven, izpodriniti z naših polj konja in ga nadomestiti s traktorjem, ne gre da bi mislili, da se to mora zgoditi neizprosno, morda kar čez noč in povsod. V posameznih predelih, zlasti na Gorenjskem, bo konj še vedno prikladnejši oziroma edina možna rešitev...

Pri tej preosnovi v miselnosti zadružnikov, kaj je bolje in kaj ne, kaj je rentabilneje in kaj ne, mora igrati poglavitno vlogo prav ekonomska računica. In ta se bo slej ko prej tudi pokazala, če bomo imeli pri kmetijskih zadrugah dobro organizirane in močne strojne odseke oziroma strojno-traktorske postaje, ki bodo v stanju v svojimi stroji opraviti vsa tista poljska dela s ceneno in učinkovito mehanizacijo. Le če se bo kmečki proizvajalec prepričal, da lahko s traktorjem ceneje in bolje obdela svoja polja, se ga bo raje posluževal in konja zapostavil.

To pa ne bo lahka, vendar tudi ne neuresničljiva naloga za naše zadružne organizacije.

I. A.

ZBORI PROIZVAJALCEV TUDI V OBČINAH

Komunalni sistem se razvija in izpopolnjuje. Občine, te osnovne ekonomsko politične teritorialne enote, so se usposobile, da bodo že v kratkem lahko prevzele od okrajev mnogo več pristojnosti, kot jih imajo sedaj, zlasti na gospodarskem področju.

To upošteva tudi novi zakon o spremembah in izpopolnitvah splošnega zakona o ureditvi občin in okrajev, ki ga je Zvezna ljudska skupščina sprejela ta teden. Dve poglavitni novosti tega zakona sta: prvič, uvedba zborov proizvajalcev v vseh občinah in, drugič, uvedba delegatskega sistema za volitve obeh zborov okrajnih ljudskih odborov.

Dvodomni sistem, torej občinski zbor in zbor proizvajalcev, je zakon o ureditvi občin in okrajev iz l. 1955 omejeval samo na bivše mestne občine, ki so v glavnem že prej imele zbore proizvajalcev. To pravico je doslej uporabljalo 95 občin predvsem na Hrvatskem in v Makedoniji. Stališča o potrebnosti zborov proizvajalcev v občinah so bila deloma različna. Nekateri so smatrali, da bi predstavljal zbor proizvajalcev le nekakšen »duplikat« občinskega zbora. V mnogih občinah pa je praksa čedalje bolj zahtevala uvedbo zbora proizvajalcev. To tezo podpira postopno prenašanje pristojnosti z okrajev na občine in pri tem še zlasti krepitev ekonomskih funkcij občine. Občina predstavlja enega izmed činiteljev samoupravljanja z družbenimi proizvodnimi sredstvi in nadaljnje uveljavljanje samoupravljanja. Razen tega uvedba zborov proizvajalcev izpopolnjuje enotnost organizacije ljudske oblasti, medtem ko so bili doslej zbori proizvajalcev le pri okrajnem odboru ter pri republiških in zvezni skupščini, v večini občin pa ne. To so bili razlogi, zaradi katerih je prišlo do uzakonitve zborov proizvajalcev v občinah, ker so ti organi nujno potrebni vse dotlej, dokler bodo še razlike med proizvajalci in neproizvajalci. Z zbori proizvajalcev si delavski razred zagotavlja svoje neposredno sodelovanje tudi v občinskih oblastvenih organih.

Delegatski sistem volitev v okrajni ljudski odbor

Druga novost novega zakona je delegatski sistem za volitve obeh zborov okrajnih ljudskih odborov. Volivci oz. proizvajalci bodo neposredno volili odbornike obeh zborov občine. Vsak občinski zbor bo volil odbornike v okrajni zbor sorazmerno s številom prebivalstva v občini. Zbor proizvajalcev občine pa bo volil odbornike v okrajni zbor proizvajalcev, po ustreznih proizvajalskih skupinah. Proizvajalska skupina voli toliko odbornikov, kolikor ji pripada sorazmerno glede na število proizvajalcev te skupine na področju občine. Zagotovljeno pa je, da bo vsak zbor vsakega občinskega ljudskega odbora volil vsaj enega predstavnika v ustrezni zbor okraja.

Delegatski sistem je v skladu s položajem in strukturo lokalne samouprave. Občina je osnovna skupnost, njen ljudski odbor pa osnovni organ oblasti, medtem ko predstavlja okraj skupnost komun ter naj bi opravljal po svojih organih predvsem naloge, ki so v skupnem interesu združenih komun. Na ta način je delegatski sistem volitev okrajnega ljudskega odbora samo logična posledica položaja in vloge občine oziroma okraja ter predstavlja organsko in politično združevanje samouprave na osnovi komun. Razen tega narekuje ta sistem tudi razlog, ki je praktične narave. Praviloma so namreč najagilnejši tisti okrajni odborniki, ki so hkrati tudi občinski odborniki ter zato dobro poznajo problematiko kakršna se pojavlja v delu občin.

Novi zakon, po katerem bodo bržkone že to jesen razpisane volitve v ljudske odbore občin in okrajev, podaljšuje tudi mandatno dobo občinskih ljudskih odborov od sedanjih 3 na 4 leta, kolikor je že doslej trajala mandatna doba okrajnih ljudskih odborov.

Mladi upravljavci so zborovali

Gozd Martuljek, 10. julija. — Tu je bilo danes popoldne posvetovanje mladih delavcev in delavk iz gorenjskih podjetij o delu, nalogah in namenu klubov mladih proizvajalcev v podjetjih.

Posvetovanja se je udeležilo okoli 100 mladincev in mladink, predvsem iz vodstev mladinskih organizacij v podjetjih in mladih članov DS. — Navzoči pa so bili tudi zastopniki nekaterih sindikalnih organizacij, DS in upravnih odborov podjetij.

Na podlagi referata, katerega je podal član OK LMS tov. Ludvik Slamnik, ki je sodeloval tudi na nedavnem kongresu DS v Beogradu, se je razvila živahna razprava. Povzemamo, da je posvetovanje doseglo svoj namen in da je bilo izredno pomembno, kajti mnogi mladi delavci in delavke si še niso bili povsem na jasnem o vlogi klubov mladih proizvajalcev.

Danes popoldne so v Martuljku zaključili 10-dnevni seminar za predsednike in sekretarje mladinskih organizacij gorenjskih podjetij. Seminarja se je udeležilo 57 mladincev in mladink. Na predavanjih in v razpravah so mladi delvci obogatili svoje praktične izkušnje iz dela v podjetjih. tako da bodo v bodoče laže in boljše izpolnjevali svoje naloge. Udeleženci seminarja so bili danes tudi na posvetovanju o delu klubov mladih proizvajalcev.

60 let turističnega dela v Škofji Loki

Leta 1897 je bilo v Loki ustanovljeno »Olepševalno društvo«, ki se je pozneje preimenovalo v »Tujsko-prometno društvo«, njun naslednik pa je »Turistično društvo« v Šk. Loki, ki tako posredno praznuje letos 60-letnico obstoja. Tudi njegove naloge se od prvotnega društva skoraj niso spremenile, kot beremo v »Pravilih« iz l. 1897: »Društvo si stavi nalogo prijazni značaj Škofje Loke z olepšavo mesta in nje okolice pospeševati.« To nalogo opravlja Turistično društvo razen turistične propagande še danes.

Letošnjo 60-letnico bodo proslavili s pospešeno dejavnostjo in III. Turističnim tednom od 4. do 9. avgusta. Poskrbeli so za lepe razglednice Loke in okolice in izdali bodo k lani natisnjenemu prospektu »Škofja Loka, Selška in Poljanska dolina« še vložke v srbohrvaščini, nemščini, francoščini in angleščini. Še letos nameravajo dokončno rešiti propada ruševine Starega gradu in pripraviti vsaj načrte za novo kopališče. S »Turističnim tednom« se bodo spomnili 60-letnice na raznih prireditvah in poživili poletno mrtvilo z domačim »Veselim večerom«.

Kj

Klub gospodarstvenikov ustanovljen

V torek popoldne je bil v Kranju ustanovni sestanek kluba gospodarstvenikov pri Trgovinski zbornici za kranjski okraj. Na tem sestanku smo razen predstavnikov podjetij opazili tudi predsednika OLO tov. Mirana Košmelja in predsednika Zbora proizvajalcev Ljudske skupščine LRS tovariša Romana Albrehta.

Predsednik iniciativnega odbora tovariš Andrej Verbič je uvodoma govoril o namenu ter o sedanjem in bodočem delu kluba, za katerega se gospodarstveniki iz našega okraja zelo zanimajo. Klub je začel delati pravzaprav že pred formalno ustanovitvijo, saj je že priredil nekaj razprav in strokovnih tečajev.

Navzoči so sprejeli program letošnjega dela ter pravilnik, nato pa so izvolili 7-članski upravni odbor kluba. Predsednik kluba je tov. Andrej Verbič, direktor kranjske tovarne obutve »Planika«.

Žičnica na Veliko planino porušena

Žičnico na Veliko planino, po kateri je Planinsko društvo Domžale prevažalo gradbeni material in hrano 1500 metrov visoko, je doletela huda nezgoda. Strela je udarila v jekleno vrv s tako silo, da je porušila tri visoke nosilce v razdalji enega kilometra. Pri vseh treh nosilcih je podrta lesena konstrukcija. Vzpenjača je za daljšo dobo neuporabna, škoda pa je še toliko večja, ker se je to pripetilo sredi turistične sezone.

Z.

naš razgovor

Naša naloga - prevzgajati poklicne šoferje

Jutri, 13. julija, praznujejo poklicni šoferji svoj vsakoletni praznik. Na ta dan, 1943. leta, so partizanske enote prvič motorizirane napadle sovražnika pri Žužemberku. V spomin na ta dogodek so si izbrali šoferji 13. julij za svoj praznik.

Ob tej priložnosti smo se pogovarjali s tovarišem VINKOM MRAVLJETOM, predsednikom kranjske podružnice Združenja šoferjev in avtomehanikov, o nekaterih problemih poklicnih šoferjev in njihovega združenja.

»Kranjska podružnica Združenja šoferjev in avtomehanikov«, je dejal tovariš Mravlje, »obstoja že šest let in združuje v svojih vrstah 160 poklicnih šoferjev in avtomehanikov.

Naloga našega združenja je prevzgoja šoferjev tako v strokovnem, kulturnem kakor tudi moralnem oziru. V zvezi s tem delamo z roko v roki s Tajništvom za notranje zadeve in Prometno zbornico.«

Nato je tovariš Mravlje povedal, da je njihova podružnica priredila že dva štirimesečna tečaja, kjer se usposabljajo poklicni šoferji in obnavljajo svoje znanje. Na teh tečajih imajo tudi možnost pridobiti si visoko kvalifikacijo v svojem poklicu.

»V naši podružnici imamo sedaj 55 visokokvalificiranih šoferjev in avtomehanikov, ostali pa so kvalificirani. — Tudi v našem poklicu smo vpeljali triletno učno dobo, saj mora sedaj poklicni šofer preizkusiti svoje znanje tako v mehanični delavnici kot za volanom. Tak način strokovnega usposabljanja lahko ljudem v našem poklicu samo koristi.«

»Kaj menite, tovariš Mravlje, o avtostopu? — Ta način potovanja pri nas sicer še ni tako udomačen kot v tujini, vendar se tudi tu uveljavlja. Dostikrat slišim pripombe na rovaš šoferjev, češ da nočejo ustavljati in ustreči »avtostoparjem«...«

»Mi,« je odvrnil tovariš Mravlje, »vzgajamo naše člane v tovarištvu na cesti. Res je, da mnogi nočejo ustavljati. Vendar so temu vzrok največkrat predpisi, ki to onemogočajo. — Drži pa tudi, da so nekateri »avtostoparji« postali že tako zahtevni, da če ga ne vzameš v kabino, raje počaka kak boljši avtomobil. To je že marsikaterega šoferja odvrnilo od tega, da bi še naprej ustavljal...«

I. A.

TE DNI PO SVETU

V sredo popoldne so prispeli z ladjo Polemistis na Brione krški kralj Pavel, kraljica Frederika in princesa Sofia. Grškima suverenoma so ob prihodu izkazali pomorske časti. V neposredni bližini Brionov so obalne baterije izstrelile v pozdrav 21 častnih strelov. V brionskem pristanišču sta grške goste sprejela in pozdravila predsednik republike maršal Tito in njegova soproga. Večji del prvega dne oddiha na Brionih sta grški kralj Pavel in kraljica Frederika preživela v družbi svojih gostiteljev.

Predsednik indijske vlade Nehru je v sredo ponoči prispel v Kairo. Na letališču so ga sprejeli predsednik republike Naser, člani vlade in diplomatski zbor. Razgovori med predsednikom Nehrujem in Naserjem se bodo nanašali predvsem na položaj na Srednjem Vzhodu in v tej zvezi na stike med Egiptom in Veliko Britanijo. Predsednik indijske vlade bo baje pojasnil egiptovski vladi angleška gledišča o nadaljnji normalizaciji stikov med obema državama. Obveščeni krogi sodijo, da bi utegnilo priti po razgovorih med Nehrujem in Naserjem do nadaljevanja angleško-egiptovskih pogajanj o ureditvi medsebojnih stikov.

Nekateri ciprski časopisi pišejo, da se predstavniki ameriške, britanske, grške in turške vlade posvetujejo o bodočem statusu Cipra. Baje ameriški načrt določa, da bi otok priključili atlantski zvezi. Britanska vlada meni, da morajo njene vojaške sile ostati v oporiščih na Cipru. Britanski načrt baje tudi poudarja, da ciprsko ljudstvo ne bo moglo dobiti samouprave, dokler se Grčija in Turčija ne bosta odpovedali svojim zahtevam do tega otoka.

V Prago je prispela sovjetska partijska in vladna delegacija, ki jo vodita prvi sekretar CK KP SZ Hruščev in predsednik sovjetkse vlade Bulganin. Goste so sprejeli najvišji predstavniki češkoslovaške vlade in Partije. Sovjetska delegacija se bo mudila v Pragi dva dni, nato pa bo krenila na nekaj dnevno pot po deželi. Potem se bo vrnila v Prago, kjer bodo razgovore zaključili.

V Zahodni Nemčiji se je začela živahna predvolilna kampanja. V njej sodelujejo najuglednejši predstavniki obeh glavnih strank, krščansko-demokratske zveze in social-demokratske stranke. — Kancler Adenauer je v govoru v Nürnbergu dejal, da bi morebitna zmaga social-demokratske stranke pomenila nesrečo za Nemčijo. Socialni demokrati so mu takoj odgovorili s protinapadi in zatrdili, da bi bilo nadaljevanje dosedanje politike krščanksih demokratov za Zahodno Nemčijo največja nesreča.

Med sirskimi in izraelskimi obmejnimi enotami so se spet vneli ostri spopadi. Predstavniki Združenih narodov v Palestini so opozorili obe deželi, naj ustavita sovražnosti na mejah, obenem pa so v posebnem pozivu ugotovili resnost položaja, ki je nastal spričo obmejnih spopadov.

Predsednik pakistanske vlade je prispel na uradni obisk v Združene države Amerike, kjer bo ostal 15 dni. Razgovarjal se bo s predsednikom Eisenhowerjem in drugimi ameriškimi državniki.

Približno v istem času kot pri nas je popustila vročina po vsej Evropi. Medtem ko so imeli v ponedeljek na Dunaju najbolj vroč dan po letu 1872, izmerili so namreč nad 38 stopinj Celzija, je že v torek divjal na Poljskem močan vihar, ki je na področju Lodza prizadejal milijonsko škodo. Ohladitev je nastopila po vsej Srednji Evropi, potem ko je huda vročina terjala povsod tudi smrtne žrtve. Na Češkoslovaškem je za sončarico umrlo 65 ljudi. V Italiji je vročina terjala okrog 140 žrtev v prvih dneh vročinskega vala, v zadnjih treh dneh pa je samo v Milanu zaradi hude vročine umrlo 223 ljudi. Z ohladitvijo je v severnem delu Italije temperatura čez noč padla za več kot 15 stopinj.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNIK / UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 — TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-Ž-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

CIPRSKA PLIMA

Odkar je prvotno optmistično pričakovanje okrog razorožitve nekolikanj splahnelo, so znova priplavala na površje druga mednarodna vprašanja. Tako tudi Ciper.

Vrsta dogodkov se je spet nanizala na dolgem spisku razprav okrog Cipra in ti so spet pritegnili pozornost svetovne javnosti. Ciprski etnarh Makarios se je v Atenah posvetoval z grško vlado, britanski guverner na Cipru Harding je odpotoval na razgovore v London. Iz Aten so se zaslišali glasovi, da nameravajo Grki spraviti ciprsko vprašanje znova na dnevni red zasedanja Generalne skupščine OZN, v Washingtonu pa so pohiteli z izdelavo lastnega recepta za ciprske bolečine. V grško prestolnico bo odšel posredovat tudi generalni sekretar Atlantske zveze Spaak.

Povod za tako živahno dejavnost je predvsem bližajoči se 17. julij, rok, ko bo treba najpozneje predložiti generalnemu sekretarju OZN predloge za dnevni red jesenskega zasedanja Generalne skupščine. Grška vlada skupaj s predstavnikom ciprskih Grkov, etnarhom Makariosom, želi izkoristiti to ugodno priložnost, da znova načne zapleteno ciprsko vprašanje pred najvišjim mednarodnim forumom. Takšna njena želja je tembolj upravičena, ker doslej ni bil dosežen noben napredek pri reševanju ciprskega problema. Na zadnjem sestanku Generalne skupščine so sprejeli resolucijo, ki priporoča »miroljubno, demokratično in pravično rešitev v skladu z načeli ZN«. Resolucija tudi izraža, da bodo zainteresirane strani znova začele s pogajanji in jih nadaljevale v omenjenem cilju. Toda resolucija nikjer ne omenja, katere so te strani. Grčija tolmači to le kot pogajanja med Ciprčani in Veliko Britanijo, v Londonu pa sodijo, da je treba k tem razgovorom povabiti tudi Turčijo. Mnenja so tako ostala različna, pobuda je ostala na mrtvi točki, ciprsko vprašanje pa se ni pomaknilo niti za ped dalje.

Prav zaradi tega hočejo Grčija in ciprski Grki znova sprožiti zamotani grški klobčič pred ZN. Iz istega razloga pa se temu v Londonu upirajo. Tudi v Washingtonu ne gledajo z naklonjenim očesom na grško pobudo, saj bi ponovna razprava pred svetovno organizacijo znova razklala rahlo vez atlantskega zavezništva. Zato so se v Washingtonu raje odločili za posredovanje. Slišati je glasove o novem ameriškem načrtu za rešitev ciprskega vprašanja, ki so jih v ameriških vladnih krogih že potrdili. Po teh predlogih, katerih podrobnosti in pogoji še niso objavljeni, bi Ciper po 20 letih prehodnega obdobja končno dobil svobodo in neodvisnost. ZDA svetujejo Angležem, naj bi — tako vsaj pravijo nekatere vesti — dali neodvisnost Cipru tako, da bi otok lahko ostal v Commonwealthu (Britanski skupnosti narodov) ali tudi izven njega, samo ne bi se smel priključiti Grčiji. Takšen načrt bi v bistvu ustrezal vsem: Angliji, Grčiji in Turčiji.

Če so te novice točne, se bo kmalu pokazalo, hkrati pa tudi, kako v resnici gledajo vse zainteresirane dežele na ameriški predlog. Bolj zanimiva kot sam načrt pa je ugotovitev, da so se ZDA odločile, da same posredujejo v ciprskem sporu, čeprav so se tega še do nedavno zelo branile. V Washingtonu so sicer vedno z zaskrbljenim in hkrati nejevoljnim očesom zrli na razprtije evropskih zaveznikov okrog Cipra, toda zdaj so prvikrat sklenili zastaviti svoj ugled za tvegano posredovanje v ciprskem vozlu, samo da bi preprečili ponovno javno razpravo med evropskimi družabniki. Kazno je, da ciprsko vprašanje nevarno spodjeda temelje atlantske enotnosti.

Nehvaležno nalogo posredovanja so Amerikanci prenesli na general. sekretarja Atlantske zveze Spaaka. Ta bo z ameriško podporo nemara srečnejše roke kot njegov predhodnik lord Ismay, ki so ga še pred nedavnim v Atenah zavrnili kot posredovalca v ciprskem sporu.

Pred grozečo nevarnostjo, da se sooči z obtožujočim javnim mnenjem pred ZN, se je tudi britanska vlada nekoliko omehčala. Že poprej je osvobodila etnarha Makariosa, zdaj pa v Londonu namigujejo na možnost ponovnih pogajanj. Baje bi bili celo pripravljeni vsesti se za isto mizo tudi z njihovim nedavnim zapornikom etnarhom Makariosom. Delno je k temu pripomogla tudi sprememba strateškega koncepta Vel. Britanije. Ciper so tako nekako strateško »razvrednotili« in mislijo zgraditi vojaško oporišče v Keniji (Vzhodna Afrika). Ciper torej ni več potreben kot oporišče, marveč samo oporišče na Cipru.

Okrog Cipra se torej kažejo nekatera več ali manj spodbudna znamenja, ki morda obetajo določen napredek v ciprskem vprašanju. Toda naj pridejo pobude od kjerkoli, naj bodo takšne ali drugačne, si bodo resnični uspeh lahko zagotovile le v primeru, če bodo spoštovale svobodno izraženo voljo ciprskega prebivalstva.

MARTIN TOMAŽIČ

kratko, vendar zanimivo

ŠTEVCI ZA VODO V KAMNIKU

V Kamniku so ob suši in vročini v zadnjih dneh občutili tudi pomanjkanje vode. Ponekod voda sploh ni prišla do prvega nadstropja. Odslej bo vsak novi koristnik ob napejavi vodovoda moral nabaviti števec za vodo, prav tako tudi vsi tisti, ki vodovod že imajo. Oskrba z vodo postaja v Kamniku čedalje bolj pereča in meščani bodo morali z njo bolj varčevati. **Z.**

JESENIŠKI PIONIRJI NA TABORJENJU

Planinsko društvo Jesenice je pripravilo za člane pionirskega odseka taborjenje v Trenti. V koči pri izviru Soče bo taborilo 7 skupin po 12 pionirjev, ki se bodo menjale vsako nedeljo. Prva skupina je že tam. Planinsko društvo je pripravilo svojim pionirjem lep oddih, ki bo otrokom tudi v zdravstvenem pogledu mnogo koristil. **U.**

TOČA V TUHINJU

V soboto popoldne je namočila Tuhinjsko dolino izdatna ploha, medtem ko v Kamniku ni bilo niti kaplje dežja. V nekaterih predelih je padala tudi toča, na Znojilah pa je strela zažgala kozolec, ki je pogorel do tal. **Z.**

MLADINSKA DEL. BRIGADA ODŠLA IZ BODOVELJ

Mladina občine Škofja Loka je sestavila svojo mladinsko delovno brigado. Brigadirji in brigadirke so urejevali gozdno pot pri Bodovljah. V nedeljo so zaključili delo in odšil domov. Pravijo, da so norme precej presegali, resnični uspeh pa bo pokazal šele finančni obračun.

MLADI ČLANI DELAVSKIH SVETOV V GOZD MARTULJKU

Gozd Martuljek, 11. julija. — Včeraj je bil v Gozd Martuljku zaključen seminar za vodstva delavskih mladinskih organizacij. Danes pa se je začel drugi seminar, katerega se udeležujejo mladi člani delavskih svetov gorenjskih podjetij. Udeleženci seminarja se bodo seznanili z osnovnimi ekonomskimi pojmi, komercialno politiko podjetij, predvsem pa z delavskim samoupravljanjem, oblikami in načini dela delavskih svetov, organizacijo dela, strokovno vzgojo in tarifno politiko, poslušali bodo predavanja o odnosu podjetja do komune in obratno, o delavskem gibanju v svetu ter razpravljali o zaključkih Kongresa delavskih svetov.

BRIGADA »MOŠA PIJADE« ODŠLA V IZOLO

Kranj, 11. julija. — Danes je odšla iz Kranja mladinska delovna brigada okoli 60 mladincev in mladink Metalurške srednje šole z Jesenic, Ekonomske in Vajenske šole iz Kranja. Brigada nosi ime po Moši Pijade. Brigadirji bodo urejevali poti in ceste ter plažo ob Izoli. Investitor teh del je podjetje »Riba« iz Izole. Hkrati si bodo mladinci in mladinke ogledali tudi filmski festival v Puli in druge znamenitosti.

PRAŠIČ V KOKRI

V nedeljo popoldne so bili kopalci nemalo presenečeni, ko so opazili v vodi tudi prašiča. Od njega se je širil neznosen smrad, po katerem so ugotovili, da je žival v vodi že več dni. Kljub neznosni vročini ni nihče več tam v bližini šel v vodo. Nekateri kopalci so vedeli povedati, da je prašič že nekaj dni ležal ujet v dračju v bližini Britofa, v nedeljo pa ga je nekdo potisnil naprej po vodi. Kopalci so se upravičeno zgražali nad ravnanjem tistega, ki je crknjenega prašiča vrgel v vodo, namesto da bi ga zakopal. S tem se seveda širi tudi nevarnost nalezljivih bolezni, zato bi tako početje zaslužilo primerno kazen. **Čr.**

Dopisujte v »Glas Gorenjske«

naša kronika

V MEDVODAH PRAZNUJEJO

V nedeljo, 14. julija, bo v Medvodah občinski praznik. Ta dan so izbrali za praznovanje v spomin na pomembne dogodke v juliju 1942, 1943 in 1944. V juliju 1942 so bile na Osolniku borbe škofjeloške čete z Nemci, 14. julija 1943 je bil medvoški domačin narodni heroj Stane Rozman imenovan za komandanta NOV in POS, od 7. do 15. julija 1944 pa so Nemci izselili iz medvoške občine v taborišča okrog 60 družin.

Po vojni se je medvoška občina industrijsko zelo naglo razvijala. Med posebne uspehe v letu 1956/57 pa lahko prištevamo razširitev tovarne specialnih mizarskih izdelkov »SORA«, »TESNILKE«, montažo četrtega kuhalnika v Tovarni celuloze v Goričanah ter začetek gradnje sanitarnih naprav in skladišč v tovarni »Color«. Kolektivi Tovarne celuloze, Tekstilne tovarne, tovarne barv in lakov »Color« ter Gasilske šole LRS, ki ima tu svoj sedež, so se odločili, da bodo zgradili za svoje delavce 27 stanovanj, v sodelovanju z nekaterimi sosednjimi občinami pa se občina Medvode loteva pomembnih komunalnih del kakor razširjanje vodovoda ter gradnje lokalnih cest.

URBANISTIČNI NAČRT KAMNIKA PRIPRAVLJAJO

V Kamniku bodo v avgustu dokončali geodetska merjenja terena med gozdno mejo od Podgorja do Novega trga in Zgornjega Perovega tja do Duplice. Posestniki bodo morali svoja posestva omejiti s trajnimi mejniki. Geodetska skupina dela zdaj na območju med Bakovnikom in Duplico. Nove izmere bodo uporabili kot osnovo za urbanistični načrt Kamnika. **Z.**

TEČAJ ROČNIH SPRETNOSTI V KAMNIKU

Glavni odbor Ljudske tehnike je tudi letos priredil v Kamniku tečaj ročnih spretnosti za učitelje in šolske inšpektorje iz vse Slovenije. Predavajo strokovnjaki iz Ljubljane. Tečaj bo trajal 3 tedne, obiskuje pa ga 20 prosvetnih delavcev. **Z.**

KULTURNI TEDEN V RADOMLJAH

V počastitev občinskega praznika prirejajo v Radomljah tudi letos kulturni teden s pisanim sporedom. Začel se bo v nedeljo, 14. julija, z uprizoritvijo pravljične igre »Pepelka«, zaključil pa na Dan vstaje, 22. julija, z odkritjem spominske plošče padlim borcem na Stegnu pri Rovih ter z otvoritvijo novega železobetonskega mosta čez Kamniško Bistrico. V teh dneh bo tudi mladina imela svoj večer, na katerem bodo nastopile razne kulturne skupine in člani telovadnega društva »Partizan« Radomlje. Na sporedu bo tudi vesela spevoigra, gasilski nastop in pa konjske dirke. V kinu bodo predvajali film »Dolina miru«, za katerega so posneli več prizorov v okolici Radomelj. **Z.**

V TOVARNI PLAMEN SO DOSEGLI POLLETNI PLAN 97,63 %

V prvem polletju letošnjega leta so v tovarni vijakov »Plamen« v Kropi izdelali 128.500 kg izdelkov več kot v prvem polletju lani, kar je za 7,9 % več. Kljub temu pa so izpolnili družbeni plan le 97,36 %. Izdelali so 1 milijon 757.500 kg izdelkov. — Glavni vzrok, da niso izpolnili družbene obveznosti je v tem, da niso pravočasno dobili potrebnih surovin in polizdelkov od železarn. Razen tega za zadovoljivo proizvodnjo tudi nimajo dovolj delovne sile, predvsem moške. **C. R.**

RAZPIS

Metalurški delavski oddelek ljubljanske tehn. srednje šole na Jesenicah razpisuje vpis v I. razred

Pogoji: 4 gimnazije in kvalifikacija v odgovarjajoči stroki.

Šolanje traja 4 leta, pouk dnevno poleg redne zaposlitve ali prakse.

Prošnje za sprejem poslati Met. del. oddelku tehnične srednje šole na Jesenicah do 15. VIII. 1957, kjer se dobe vse potrebne informacije.

Jesenice, 8. avgusta 1957.

Tehnična srednja šola Ljubljana, met. del. odd. na Jesenicah

RAZPIS

Mojstrska šola na Jesenicah razpisuje sprejem kandidatov v I. razred metalurškega in kovinarskega oddelka

Pogoj za sprejem: najmanj triletna kvalifikacija v odgovarjajoči stroki.

Šolanje traja tri leta, pouk vsak drugi dan. Poleg študija morajo biti dijaki zaposleni, oziroma na praksi.

Prošnje za sprejem poslati do dne 15. VIII. 1957 na Ravnateljstvo Mojstrske šole na Jesenicah, ki daje tudi vse potrebne informacije.

Jesenice, 8. avgusta 1957.

Mojstrska šola Jesenice

KAJ SODIMO O...

DELU SVETOV PRI ObLO BLED

Tokrat smo povprašali predsednike nekaterih svetov pri Občinskem ljudskem odboru Bled, kaj sodijo o svojem delu oziroma o delu svetov. Takole so nam povedali:

Anton Kunčič, predsednik Sveta za turizem pri ObLO Bled: »Turizem je za blejsko občino tako važno področje dela, da se ukvarja s temi problemi razen Sveta za turizem in gostinstvo tudi občina in vsi ostali sveti pri občini. Tako rešuje naš svet samo konkretna vprašanja (začetek in zaključek sezone, obratovanje lokalov itd.). Osebno mislim, da je slabost našega dela v tem, da sodeluje v turističnem društvu le ozek krog ljudi, da so skoro vsi isti ljudje v turističnem društvu in svetu za turizem, kar je vzrok, da je premalo pestrosti v delu. Vsekakor bomo lahko naše delo poživili le, če bomo pritegnili nove ljudi. Sicer pa — člani sveta delajo, seveda pa še vedno iščemo novih, boljših oblik dela. Obisk gostov za sedaj še ni najboljši, pričakujemo pa, da bo vročina privabila na Bled marsikoga, ki mu je ob morju prevroče.«

Tovariš Kobal, predsednik Sveta za komunalo: »Delo našega sveta močno ovirajo finančna sredstva. Tako na Bledu ne moremo urediti niti najvažnejših objektov, ki kvarijo ugled in slabo vplivajo na zdravje. Sredstva, s katerimi razpolagamo, porabimo za najnujnejša popravila, do investicij pa sploh ne pridemo. Tako na primer vas Godešče še sedaj nima pitne vode itd. Svet je pri nas dobro sestavljen in delajo vsi člani, seveda pa veliko njihovih pobud prav zaradi sredstev ne moremo uresničiti. Menim, da so tudi storitve še veliko predrage. Zakaj ne bi tudi na Bledu sestavili mladinske delovne občinske brigade, ki bi poskrbele za ureditev občine?«

Zdenko Dolinar, član Sveta za prosveto in kulturo: »Pri nas sta svet za prosveto in kulturo in za šolstvo združena, razen tega pa dela pri tem svetu tudi komisija za telesno vzgojo. Največ se ukvarjamo s šolsko problematiko, manj pa s kulturno prosvetno. Vzrok je v tem, ker prosvetna društva ne kažejo nobenega zanimanja za delo. Blejsko prosvetno društvo na primer letos ni naštudiralo niti enega dela. Boljše pa je delo okoliških vaških društev. Povezava sveta s šolskimi odbori in občino je dobra. Vendar kažejo člani sami še vedno premalo iniciative za delo.« **Lj.**

V „INTEKSU“ se zavzemajo za rekonstrukcijo predilnice

Delavski svet tekstilne tovarne »Inteks« Kranj je imel v zadnjem času kar tri seje zaporedoma. Na prvi so se člani podrobno seznanili z novim načinom delitve dohodka in o njem živahno razpravljali. Ugotovili so, da nova uredba za njihovo podjetje ne prinaša nikake stimulacije, ker letos ni mogoče preseči visokega dobička, ki so ga ustvarili v preteklem letu. Vzrok temu je na eni strani znižanje prodajnih cen, na drugi strani pa povišanje materialnih stroškov. Egiptovski bombaž se je podražil za okoli 40%, podjetje pa prodaja tkanine iz teh surovin še vedno po nespremenjenih cenah. Vseh teh razlik kolektiv s povečano proizvodnostjo ne bo mogel nadoknaditi. Nov način delitve dohodka je po mnenju delavskega sveta stimulativen le za tista podjetja, ki so lani slabše gospodarila, medtem ko je njihovo podjetje pri takem načinu delitve dohodka zapostavljeno. Delavski svet je prepričan, da bi morali odgovorni forumi pri ugotavljanju uspeha in stimuliranju podjetjij upoštevati enako izhodišče za vsa istovrstna ali sorodna podjetja, kar je predlagalo tudi Združenje tekstilne industrije Slovenije.

Naslednja seja delavskega sveta tovarne »Inteks« je bila izredna. Sklicali so jo zaradi zavrnitve prošnje, ki jo je podjetje vložilo pri Jugoslovanski investicijski banki za odobritev nakupa deviznih sredstev, potrebnih za rekonstrukcijo predilnice. Prošnja je bila odbita zaradi tega, ker baje še ni rešeno vprašanje bombažne industrije v naši državi. Delavski svet smatra, da temu ni tako, ker sicer Zvezna ljudska skupščina v svoji resoluciji v perspektivnem razvoju gospodarstva ne bi mogla ugotoviti, da bodo med drugim potrebne zlasti investicije v predilnice. Kolektiv tovarne je bil prepričan, da bodo devizna sredstva za obnovo predilnice odobrena, saj je investicija tehnično in ekonomsko dovolj utemeljena, v časopisih in radiu pa je bilo neštetokrat poudarjeno, da so sredstva za rekonstrukcije na razpolago in da je samo od podjetij odvisno, če jim bodo dodeljena. Delavski svet je za sedaj sklenil prositi upravni odbor Jugoslovanske investicijske banke v Beogradu za podrobnejšo obrazložitev, zakaj je bila prošnja zavrnjena.

Na zadnji seji je delavski svet obravnaval perspektivni plan proizvodnje in gospodarskih investicij v letih 1957 do 1961. Ugotovili so, da bo podjetje pri sedanjih pogojih še celo preseglo letošnje obveznosti. V naslednjih letih predvidevajo zmanjšanje proizvodnje bombažne preje za 8%, ker trenutno podjetje nima možnosti za rekonstrukcijo. Treba bo zmanjšati število obratov na prstančnih strojih, da bo kakovost preje še zadovoljiva. Če bodo uspeli obnoviti predilnico, predvidevajo povečanje proizvodnje za 17%. Proizvodnja tkanin bo zaradi predvidenega povečanja delovne storilnosti postopoma narasla do leta 1960 za 5%.

V plan gospodarskih investicij je delavski svet postavil na prvo mesto rekonstrukcijo predilnice, nabavo drugega kotla za kalorično centralo, rekonstrukcijo oplemenilnice, nabavo škrobilnega stroja in zgraditev skladišča za surovine. Ker podjetje za navedene investicije ne bo imelo dovolj lastnih sredstev, bo moralo najeti posojila. Od teh bo tudi odvisno, če bo predvideni plan v celoti uresničen. Med negospodarskimi investicijami je delavski svet v naslednjih petih letih predvidel gradnjo stanovanjskih blokov, nove ambulante in menze. **R.**

Olajšave pri prodaji vzhodnih deviz

Vsem našim investitorjem verjetno niso znane ugodnosti spričo poenostavljenega postopka prodaje vzhodnih tujih plačilnih sredstev, ki je bil uveden zaradi aktivnih saldov na kliriških računih SZ, Poljske, ČSR in Madžarske in katere naša država brezobrestno kreditira. Prav tako marsikomu niso jasne možnosti nabave opreme iz teh držav, kar dokazujejo česte trditve investitorjev, da oprema iz teh držav ne ustreza zaradi dobavnih rokov, tehničnih karakteristik oziroma da opreme, katero potrebujejo, sploh ne izdelujejo. Ne glede na to, da so take pripombe deloma upravičene, pa bo verjetno marsikak investitor spričo znatnih olajšav posegel tudi po teh sredstvih — seveda v kolikor razpolaga s kritjem v dinarskih sredstvih.

Devize omenjenih vzhodnih držav se prodajajo za vezano in nevezano opremo, ne glede na odstotek amortizacije, ki ga sme gospodarska organizacija uporabiti za uvoz po zveznem družbenem planu. Značilnost prodaje je v tem, da se lahko uporabijo vsa sredstva, ki so namenjena za investicije in da lahko nastopajo kot investitorji gospodarske organizacije, njihove skupnosti, združenja in okrajni ali občinski ljudski odbori ter ustanove s samostojnim financiranjem — za gospodarske investicije (kapitalna izgradnja) in za negospodarske investicije (družbeni standard).

Postopek za prodajo vzhodnih deviz je poenostavljen in ni treba investitorjem dostavljati nobene dokumentacije — investicijskega programa, temveč zadostuje samo prošnja za nakup v dveh izvodih. Glavni centrali Jugoslovanske investicijske banke — direkciji za uvoz opreme je potrebno dostaviti samo prijavo o zaključenem poslu in nalog za plačilo, uvozno podjetje pa priloži še potrdilo banke o nakazilu dinarskega kritja in 5‰ pavšalne prodajne provizije.

Zainteresirani investitorji naj si pravočasno preskrbijo oziroma zagotovijo dinarska sredstva, v kolikor ne razpolagajo z lastnimi, da ne bo prepozno.

K. J.

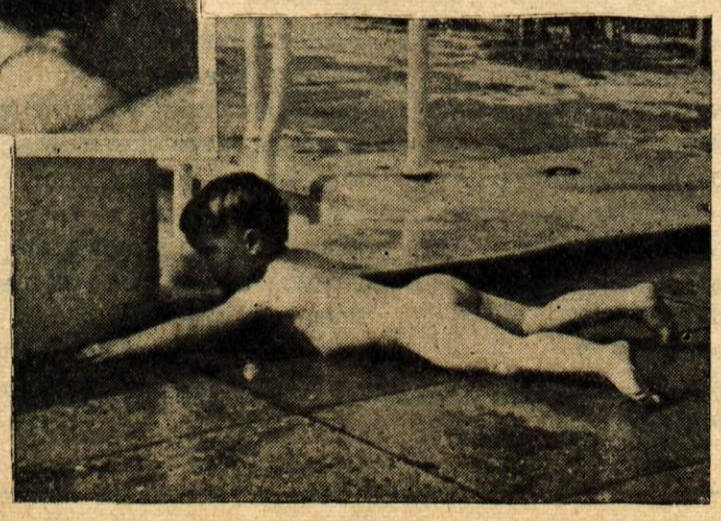

Otroci se niso prav nič spremenili od časov, ko smo bili mi v takihle letih: »Te zebe?« — ga vprašaš. »Kje pa!« — odgovori, pa je pri tem moder v ustnice, kot bi bil ves dan jedel borovnice. No, saj vsi vemo: v vodi je tako prijetno, da malčka nobena sila ne spravi iz nje — razen prav hudo razburjeni očka, ki ga bo mamica doma okregala, če bo otrok prehlajen.

Zapisek o pasjih dneh

To se mi še ni pripetilo. V torek sem se moral namreč kopati po službeni dolžnosti.

Urednik mi je bil naročil, naj napišem »kopalno« reportažo, se pravi nekaj vtisov in zapažanj z gorenjskih kopališč, z vseh tistih krajev, kjer si ljudje v teh »pasjih« dneh ob vodi lajšajo »vroče« trpljenje.

Podali smo se na pot.

V RADOVLJICI NE SPRAŠUJTE ZA TEMPERATURO VODE

Na koledaru smo beležili 9. julij. Ura je bila 15.

Radovljica ima lepo kopališče. Žal ga ne obnavljajo. Že ob samem vhodu je betonska plošča dokaj razkopana in vegasta.

Ob bazenu je bilo kakih štiristo ljudi. Prijazna blagajničarka nam je povedala, da kabin na njihovem kopališču nikoli ne zmanjka, še ob nedeljah ne, ko je največji naval.

Največ kopalcev je domačinov. Le tu in tam slišiš kak pogovor v srbohrvaščini.

Osemletna Marjanca se je tresla od mraza in šklepetala z zobmi, ko je pritekla v shrambo po svoj ključ od omarice.

»Te zebe?« sem jo vprašal.

»Ne...« je malce užaljeno odvrnila.

Toda naježena koža in modre ustnice so bile več kot prepričevalen dokaz, da je bila Marjanca iz Radovljice dlje časa v vodi kot bi bila smela...

Ura je bila 15.30.

Tudi mi smo želeli skočiti v bazen in se malce ohladiti. Povprašam blagajničarko:

»Je voda topla? — Koliko stopinj ima?«

»Tega ne vem,« mi je odgovorila.

»Se pravi, da ne merite temperature vode in bržkone tudi ne zraka?«

»Ne,« se mi je nasmehnila.

Čudno, taka malenkost. Preskrbeti je treba samo toplomer in ga dvakrat dnevno za deset minut pomočiti v vodo. Radovednosti kopalcev bi bilo zadoščeno.

Ker nismo vedeli, ali je voda topla ali mrzla, smo zato raje stopili v bife. — Sendvičev je zmanjkalo. »Cockta« po 40 dinarjev, turška kava prav tako 40 dinarjev. O mlečnih izdelkih, kljub temu, da je mlekarna v Lescah oddaljena le dva kilometra, ne duha ne sluha.

Pripravljalo se je na nevihto, vendar se kopalcem ni mudilo domov.

Mi smo ušli nevihti. Temni oblaki, kot da so hoteli obvarovati naš gorenjski turistični biser — Bled, so šli mimo njega. Na Bledu je ves čas sijalo sonce.

NA KOPANJE VZEMITE JEDAČO IN PIJAČO S SEBOJ

Nisem verjel, ko so nam pravili, da se v jezeru ne moreš shladiti, ker je pretoplo. Pri vhodu v kopališče, je na oglasni deski pisalo: temperatura vode 26, zraka 30 stopinj.

Ura je bila 16.

Nekaj sto kopalcev se je hladilo v vodi in sončilo svoje ude na skrivljenih in ponekod drsečih deskah.

Pretežno domačini, nekaj tujcev, nemalo pa takih kopalcev, ki so jih zunaj čakale limuzine. Niso bili tujci. To so tako imenovani »službeni« kopalci. Tablice na avtomobilih so nam odkrile, od kod so: S-1485, H-10422, C-8765... — Službena pot v Ljubljano ali Kranj in nato seveda še skok na Bled...

TUDI VODA BOHINJSKEGA JEZERA JE BILA V TEH DNEH TAKO TOPLA, DA SE JE ČLOVEK KOMAJ OHLADIL V NJEJ

Nekatere izmed njih sem poznal. Ni jim bilo nerodno...

Pred vhodom smo kupili kilogram breskev. — 120 dinarjev. V kopališkem bifeju pa smo dobesedno zapravljali: skromen sendvič — 40 din. Malinovec s sifonom 30, »musolini« 45 din. K sreči je »Cockte« zmanjkalo, sicer bi bili še ob 50 din. Cigarete — samo ljubljanske »Morava« in »Zeta«. — Za »mlekofile« tudi na blejskem kopališču ni utehe. Kabino ob delavnikih še lahko dobiš, ob nedeljah pa jih zmanjka že ob deveti uri dopoldne.

Uslužbenka bifeja nam je povedala, da so preteklo nedeljo iztržili le tisočaka manj kot 100.000 dinarjev.

Po kotičkih družbice, vnete za tarok...

Tu in tam so se med posamezniki spletale intimne vezi...

Otroci z modrimi ustnicami...

Plavalci PK Bled, ki so se pripravljali na običajni večerni trening...

Ura je bila 19.30.

Zapuščali smo blejsko kopališče med zadnjimi.

Gladina jezera se je umirila.

Tudi lokvanji so skrili svoje cvetove, do naslednjega dne...

—o—

Ozračje se je ohladilo. Dež je poživil ljudi. Toda vročih dni bržkone še ne bo konec.

I. A.

GLAS GORENJSKE

»PLANIKA« IZDAJA BILTEN

Kranjska tovarna obutve »Planika« je izdala že 5. številko biltena, ki pa je tokrat prvič izšel v tiskani obliki, medtem ko so ga prej razmnoževali na ciklostilu. Uredništvu se je posrečilo, da je na skromnem prostoru biltena zgostilo sila pestro in raznoliko problematiko. Odlika so kratki in poljudno napisani sestavki, ki prav gotovo zanimajo vsakega člana kolektiva. Glede tehnične ureditve biltena pa je tu seveda šele — začetek.

Tudi »Planika« se je torej uvrstila med tiste, ki ugotavljajo, da je za dobro delo, zlasti v pogojih samoupravljanja, potrebno izdatnejše informiranje ljudi o vseh problemih in to ne samo s pomočjo sestankov, marveč tudi z modernejšimi in uspešnejšimi oblikami obveščanja, kakor je denimo, dobro urejan bilten.

KOLORADSKEGA HROŠČA JE VEDNO VEČ

Koloradski hrošč se je letos po vsej Gorenjski zelo razmnožil. Šolska mladina, ki je pomagala zadrugam in kmetovalcem zatirati tega škodljivca, je šla na delo prekasno. Hrošč se je tedaj pojavljal že v velikih množinah in otroci ga niti tretjino niso uničili. Kmetjske zadruge so škropile krompirišča z motornimi škropilnicami, vendar je bilo teh premalo, da bi lahko o pravem času zaščitili vsa krompirišča. Mnogi kmetje, pa tudi nekatere zadruge, za škropljenje niso pokazale posebnega zanimanja in posamezniki so to celo preprečevali.

Na Gorenjskem so najbolj okužena krompirišča v okolici Kranja, Škofje Loke, Medvod in Cerkelj. Kmetovalci so šele v zadnjem času pričeli temeljito uničevati tega škodljivca. Krompirišča škropijo z motornimi in ročnimi škropilnicami, veliko pa je tudi takih, ki kar z rokami potresajo po krompirju uničevalno sredstvo lindan in pantakan. Potrebno bo načrtno uničevanje, kajti če ne delajo tega vsi kmetovalci, se hrošč kljub temu hitro razpase in preseli na druge njive. Naslednje leto z zatiranjem ne bomo smeli čakati. Ko krompir zeleni, hrošča najlaže uničimo. Kmetijsko posestvo v Hrastjah in Šenčurju je svoja krompirišča letos učinkovito zaščitilo. 35 ha njiv so pravočasno poškropili in do nedavnega na njihovih njivah ni bilo opaziti koloradskega hrošča. **Čr.**

ZADRUŽNI DOM V MAVČIČAH BODO KMALU ODPRLI

Kmetijska zadruga Mavčiče je v letu 1955 s sodelovanjem gasilske organizacije pričela graditi svoj zadružni dom. Prebivalci so pokazali za to gradnjo izredno zanimanje. Darovali so ves les, navozili gradbeni material in pomagali s prostovoljnim delom, tako da je še isto jesen stal dom pod streho. Zaradi pomanjkanja denarja stavbe niso takoj dokončali. Lani so uredili dva prostora le gasilci za svoje potrebe. Letos bo zadruga dogradila tudi ostale prostore. V ta namen je določila 1,200.000 dinarjev iz dobička in investicijskega sklada. Pri kranjski komunalni banki je izposlovala tudi 3 milijone dolgoročnega kredita, Občinski ljudski odbor Kranj pa je prispeval 1,800.000 din za ureditev ambulante, ki bo tudi v domu. Slavnostna otvoritev bo predvidoma sredi avgusta.

Zadružni dom v Mavčičah bo vreden nad 20 milijonov dinarjev. Zadruga bo imela v njem moderno trgovsko poslovalnico z ustreznimi skladišči. Tudi kletne prostore bo sama uporabljala. Dvorana je zelo velika in v njej bodo imele dosti prostora vse organizacije. V njej bodo uredili tudi kino. Ambulante se bodo posluževali razen domačinov še prebivalci Trboj, Dragočajne, Podreče, Jame, Praš in Brega. Predvidoma bo prihajal zdravnik tja dvakrat tedensko, če se bo pokazala potreba, pa tudi pogosteje. Prebivalci otvoritev doma in ambulante že težko pričakujejo. **Čr.**

Zapisek na rob

Bralec »Glasu Gorenjske« nam je v torek sporočil:

»Obveščam vas, da v bifeju Samskega doma na Planini pri Kranju delijo zajtrk od 1. julija dalje šele ob 10. uri dopoldne. Pravijo, da zaradi tega, da omogočijo dekletom malo več spanja. Če ne verjamete, oglejte si obvestilo, ki visi na okencu bifeja.«

Na sporočilo sicer neznanega bralca smo se sami prepričali o zadevi. Na okencu bifeja resnično visi obvestilo, da delijo zajtrk ob delavnikih od 10. do 12. ure, ob nedeljah in praznikih pa od 8. do 10. ure.

Ne bi se spuščali v to, kaj je vodilo upravo bifeja oziroma Samskega doma na Planini, da na ta način uredi delitev zajtrka. Vendar bi večina stanovalcev želela zajtrk veliko poprej, če že ne v zgodnjih jutranjih urah, ko odhajajo na delo. Tisti, ki imajo jutranjo izmeno sicer lahko zajtrkujejo mimogrede v restavraciji »Iskra«, tisti, ki delajo popoldne pa morajo le predolgo čakati — do desetih namreč —, da dobe zajtrk.

Ali se ne bi dalo tako urediti, da bi bili oboji zadovoljni? I. A.

Trgovinska zbornica za okraj Kranj razpisuje pogodbeno **štipendijo** za študij na Pravno-ekonomski fakulteti (pravni oddelek).

Štipendist bo prejemal štipendijo za dobo, ki je potrebna za dokončanje študija na navedeni fakulteti in sicer v višini din 6000.— pri čemer bo upoštevan tudi otroški dodatek, ki ga kandidat sprejema.

Prošnje je poslati na tajništvo Zbornice v Kranju **najkasneje do 1. avgusta 1957.** Priložiti je prepis zadnjega šolskega spričevala, oziroma potrdilo o opravljenih izpitih in potrdilo o prejemanju ali neprejemanju otroškega dodatka.

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov, telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom malih oglasov ne objavljamo pred vplačilom. — Cena malih oglasov je: preklic 20 din, izgubljeno 10 din, ostalo 12 din od besede. Naročniki imajo 20 % popusta.

V **oglasnem oddelku naj dvignejo ponudbe:** hiša primerna za obrt, bencinski motor DKW, takojšnja gotovina, izredna pomoč

Prodam 3-letnega psa volka. — Naslov v upravi ilsta.

Prodam motorno kolo 250 ccm »Benelli« (teleskop) ali zamenjam za lažjega DKW 97 ccm ali slično. Naslov v ogl. oddelku.

Prodam zelo poceni **vrtno parcelo** 1300 kv. metrov na Klancu pri Kranju. Elektrika in voda v bližini. Obvestila dobite na Primskovem 19.

Prodam sobno omaro (gredenco) in posteljo iz trdega lesa. — Naklo 81.

Prodam motorno kolo generalno popravljeno 125 ccm v brezhibnem stanju. — Gazvoda Matevž, Breg, Preddvor.

Kupim kmetijski bencinski motor od 3 do 6 KM. Ponudbe oddati v oglasni oddelek z opisom pod »takoj plačam«.

Lepo enosobno stanovanje v Kranju **zamenjam** za enako ali večje. Naslov v oglasnem oddelku.

Brivskega pomočnika ali pomočnico - dobro moč **sprejme** takoj Pirc Franjo, Cankarjeva cesta 8, Kranj.

Zaposlil bi se kot visokokvalificirani **elektromehanik.** Ponudbe oddati v oglasni oddelek.

Dogradil bi enosobno nedograjeno **stanovanje** v Kranju ali okolici. Dam tudi posojilo. — Naslov v oglasnem oddelku.

Nudim hrano in stanovanje delavki ali delavcu za pomoč na kmetiji. — Šenčur 86.

VAŽNO! Prosim stranke, ki so prinesle dežnike v popravilo od 1. VII. 1956 do 31. VI. 1957, naj jih dvignejo do 31. avgusta 1957, sicer pozneje ne odgovarjam zanje. - Jenko Alojz dežnikar, Prešernova 11, Kranj

Kuhinjsko pomočnico, zdravo in močno, **sprejme** »Slaščičarna - kavarna«, Kranj.

Dentist Holchaker, Kranj, od 13. julija do 3. avgusta **ne sprejema strank.**

Prodam poceni enostanovanjsko **hišo** v bližini Kranja s 1000 kv. metri zemlje. — Naslov v oglasnem oddelku.

Preklicujem žaljivke, ki sem jih govoril o Grašič Janezu iz Britofa. — Studen Stanko, Elektrarna »Sava«, Kranj.

KOMUNALNO PODJETJE ŠKOFJA LOKA

sprejme v službo:
2 vodovodna instalaterja
elektroinstalaterja
vrtnarja
grobarja
inkasanta

Nastop službe takoj. - Plača po pravilniku o plačah.

Najdena torbica na obrtni veselici se dobi pri Cenčiču v Kranju.

KINO

»RADIO« JESENICE, 12. julija, franc. barv. film »KADET RUSSEL« ob 18. in 20. uri; 13. julija, prem. amer. barvnega filma »TUJEC NA KONJU« ob 18. in 20. uri.

»PLAVŽ« JESENICE, 12. julija, amer. barvni film »ZVEZDA INDIJE« ob 18. in 20. uri; 13. julija franc. barvni film »KADET RUSSEL« ob 18. in 20. uri.

GORENJCI!

Obiščite letošnji

VII. GORENJSKI SEJEM

ki bo v Kranju od 19.-29. julija

Vredno bo, ogledati si ga

Za vsakogar bo brez dvoma nekaj zanimivega

Na razstavišču je tudi stalni zabavni prostor

25 % popust na železnici

17. julij - Občinski praznik občine Bled

V okviru občinskega praznika bo v dneh od 16.-28. julija vrsta kulturnih, športnih in turističnih prireditev

Torek 16. julija 1957

ob 21. uri: nastop blejske folklorne skupine in pevcev v Kazini

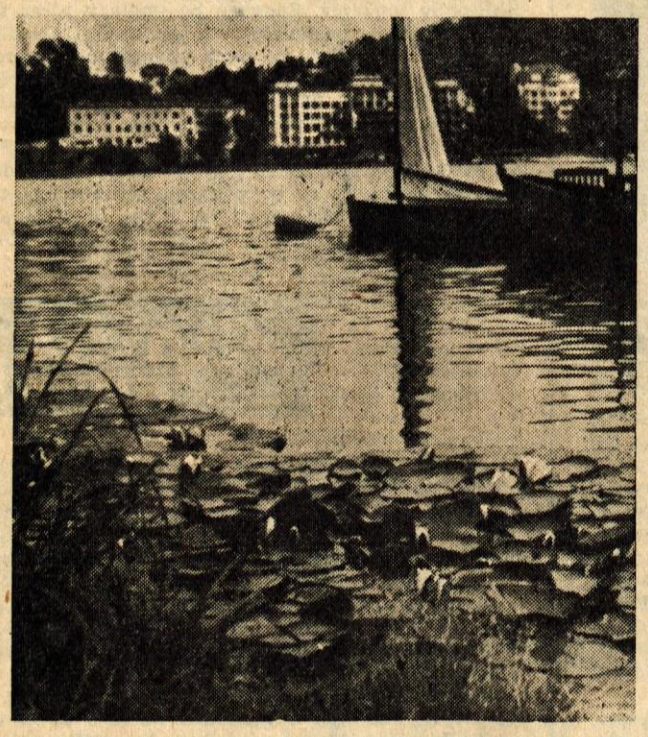

Sreda 17. julija 1956

ob 10. uri: slavnostna seja Obč. ljudskega odbora Bled

ob 17. uri: razvitje prapora Zveze borcev Bled s slavnostnim zborovanjem, nato komemoracija na pokopališču

ob 20.30 uri: promenadni koncert v Zdraviliškem parku

Petek 19. julija 1957

ob 21. uri: nastop blejske folklorne skupine in pevcev v Kazini

Nedelja 21. julija 1957

ob 7. uri: nagradno tekmovanje strelcev za osvojitev zlate spominske značke v počastitev Dneva vstaje

ob 8. uri: prijateljski troboj kegljačev na kegljišču KK-Bled

ob 15. uri: mednarodna regata na Blejskem jezeru

ob 16. uri: razvitje prapora Zveze borcev Zasip-Podhom v hotelu »Hom«

ob 21. uri: Blejska noč na jezeru — velika razsvetljava z raketami, bengaličnim ognjem in razsvetljenimi čolni in tako dalje — godba

Ponedeljek 22. julija 1957

ob 10. uri: odkritje spomenika padlim borcem 3 bataljona Prešernove brigade na Pokljuki

ob 10. uri: waterpolo tekma Bled : Kranj

ob 14. uri: smučarski skoki v Blejsko jezero v Grajskem kopališču

ob 17. uri: plavalna štafeta na Blejskem jezeru na progi Grajsko kopališče—Zdraviliški dom—Kazina—Toplice in nazaj

Obiščite Bled v dneh občinskega praznika!

Četrtek 18. julija 1957

ob 21. uri: nastop baleta in solistov ljubljanske opere v Kazini

Sobota 27. julija 1957

ob 21. uri: koncert Mariborskega orkestra s solisti v Kazini

Nedelja 28. julija 1957

ob 14. uri: »Kmečka ohcet«, revija narodnih noš, rajanje na vrtu pri hotelu »Krim«

K občinskemu prazniku čestitajo:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI ODBOR ZB
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI ODBOR ZVVI
GOZDNO GOSPODARSTVO BLED
LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE BLED
GRAND HOTEL »TOPLICE« BLED
TOVARNA ČIPK IN VEŽENIN BLED
TOVARNA DROBNE LESNE EMBALAŽE, VINTGAR PRI BLEDU

TRGOVSKO PODJETJE »KOLONIALE« BLED
GOSTINSKO PODJETJE »PARK HOTEL« BLED
GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »JELOVICA« BLED
GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »LOVEC« BLED
GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »KRIM« BLED
GOSTINSKO PODJETJE HOTEL »TRIGLAV« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »VINO« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »ŠPECERIJA« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »TEKSTIL« BLED
TRGOVSKO PODJETJE »MODA« BLED
KLAVNICA IN MESARIJA BLED
GRADBENO PODJETJE BLED

PODJETJE »KINO« BLED
GRAJSKO KOPALIŠČE BLED
TRGOVSKO PODJETJE »ŽELEZNINA-KURIVO« BLED
PODJETJE »AVTO-SERVIS« BLED
KOVINSKA DELAVNICA BLED
»SOBOPLESK« BLED
ELEKTRO-RADIO SERVIS BLED
POTOVALNA AGENCIJA »TRIGLAV« BLED
BLED »COMMERCE«
POČITNIŠKI DOM PTT »CIRIL ŽUŽEK« BLED
in ostala podjetja ter ustanove

Pomembno gorenjsko kulturno žarišče

Drobci iz razgovora z upravnikom kranjskega muzeja Cenetom Avguštinom

Mestni muzej v Kranju iz leta v leto vse bolj in bolj postaja eno najpomembnejših kulturnih žarišč Gorenjske; lahko zapišemo, da mu skupaj s Prešernovim gledališčem pripada najpomembnejša naloga v dvigu kulturne ravni gorenjskih ljudi. S smotrno in načrtno organizacijo likovnih razstav sodobnih slovenskih slikarjev in pomembnih likovnih umetnin iz preteklih stoletij, je kranjski Mestni muzej dosegel uspehe, kot jih ni nobena tovrstna ustanova v Sloveniji. O tem dovolj zgovorno pričajo statistični podatki o muzejih in galerijah v Sloveniji za leto 1956. Po številu obiska je Mestni muzej v Kranju daleč na prvem mestu s 109.426 obiskovalci. Res je, da Mestni muzej v Kranju prireja tudi razstave likovnih del in da so obiskovalci teh razstav vključeni v navedeno številko celotnega obiska. Pa poglejmo število obiska v nekaterih drugih galerijah: Moderna galerija v Ljubljani, najpomembnejša ustanova te vrste v Sloveniji, je imela v letu 1956 36.299 obiskovalcev, Narodna galerija v Ljubljani 32.304, Umetnostna galerija v Mariboru 17.195 obiskovalcev. Že te številke nam dovolj povedo o tem, kakšno ogromno vlogo odigrava kranjski Mestni muzej v splošni kulturni vzgoji naših ljudi. Zanimivo je tudi primerjati finančna sredstva, ki so jih porabile druge slovenske ustanove te vrste: kranjski muzej je porabil na enega obiskovalca 13 dinarjev — to je daleč najnižja vsota v Sloveniji. V tem pogledu se je uspehu kranjskega muzeja najbolj približal Etnografski muzej v Ljubljani, ki je porabil na enega obiskovalca 75 dinarjev, medtem ko porabi na primer ljubljanska Moderna galerija 229 dinarjev na enega obiskovalca, Narodna galerija 154, Umetnostna galerija v Mariboru 122, Mestni muzej v Celju 140, Dolenjski muzej v Novem mestu 235 dinarjev. Še en zanimiv podatek: vsi muzeji in galerije v Sloveniji — po številu jih je 19 — so imeli v letu 1956 522.000 obiskovalcev; od tega odpade na Kranj 109.426 obiskovalcev ali 21 %, oziroma približno ena petina. Pri tem je treba poudariti, da ima kranjski Mestni muzej med vsemi temi muzeji in galerijami najmanjše število uslužbencev: dva.

V letošnjem letu je kranjski muzej uvedel pri svojih razstavah zanimivo novost: razstavo spremlja ustrezen likovno, glasbeno in literarno zgodovinski program, posnet na magnetofonski trak, ki traja približno pol ure. Posameznim razstavam so bila priključena tudi predavanja; naj omenimo samo dve najpomembnejši: Plečnikovo mesto v slovenski arhitekturi (ob razstavi »Plečnik v Kranju«) in Nova stremljenja v slovenskem slikarstvu (ob razstavi grafike M. Tršarja). Ker sedanji prostori muzeja v Prešernovi hiši onemogočajo ureditev stalne in sistematične muzejske razstave, organizira muzej letos vrsto občasnih razstav v vseh delih stavbe in tako omogoča obiskovalcem, da se v obliki tematskih prikazov seznanijo z vsem gradivom, ki ga muzej hrani v skladišču ali pa je raztreseno po terenu. Trenutno so v pripravi naslednje razstave: Gorenjske panjske končnice, Porcelan in steklo, Najstarejši arhivski spomeniki Kranja, Gotska plastika na Gorenjskem, Gorenjski kozolec in razstava o spomeniško-varstveni problematiki gorenjske vasi, ki bo v zvezi s posvetovanjem o zaščiti gorenjske vasi letošnjo jesen v Kranju.

Razumljivo je, da muzej vseh teh nalog ne more opravljati s sedanjo kadrovsko zasedbo. Zato predvidevajo, da bodo do konca letošnjega leta namestili v muzeju še enega etnografa in enega restavratorja. Dokončna izpopolnitev strokovnega kadra v muzeju bo dosežena z nastavitvijo arheologa v letu 1958. Strokovnjaki kranjskega Mestnega muzeja bodo opravljali dela na celotnem teritoriju OLO Kranj in bodo tako v pomoč vsem gorenjskim muzejem.

To so nekateri drobci iz dela Mestnega muzeja v Kranju — zares drobci, kajti v tako kratkem sestavku je nemogoče prikazati vso pestro dejavnost muzeja, ki se lahko ponaša z uspehi, kakršne dosega le še malokatera sorodna ustanova v Sloveniji.

mm

ILUMINIRANI KRANJSKI ROKOPIS IZ L. 1410

filmi, ki jih gledamo

DVA ŠE KAR DOBRA FILMA

sta bila na sporedu kranjskih kinematografov v zadnjih dneh. Gre za ameriški barvni film »Poletno potepanje« in ameriški črnobeli film »Sodnik Timberlen«. Oba filma sta pomenila prijetno izboljšanje filmskega sporeda.

»SODNIK TIMBERLEN«

je posnet po romanu Sinclaira Lewisa. Otožno vesela zgodba z duhovitim dialogom in odlična igra Spencerja Tracyja so glavne odlike tega filma, medtem ko Lana Turner v glavni ženski vlogi ni kdovekaj pokazala. Zgodba, ki je sicer realistična, je rahlo poetično pridvignjena in to daje filmu poseben čar. Odlično je prikazano vzdušje v »višjih krogih« večjega ameriškega pokrajinskega mesta ter prepad med temi ljudmi in manj imovitim prebivalstvom. Če bi film tu in tam ne zašel v sentimentalnost, bi lahko nastala iz njega odlična drama. Pa tudi tako nikakor ni slab, v glavnem po zaslugi igralca Spencerja Tracyja in režiserja Georga Stevensa, enega najboljših ameriških mlajših režiserjev, ki se je pred leti proslavil s filmom »Prostor pod soncem«.

»POLETNO POTEPANJE«

Ameriški barvni film »Poletno potepanje« so po vsem svetu pričakovali z velikim zanimanjem, saj je to po dolgem času spet nov film Davida Leana, najznamenitejšega angleškega režiserja. Lean je pred skoraj desetimi leti posnel »Bežno srečanje«, ki ga številni kritiki prištevajo med deset najboljših filmov vseh časov, zato je razumljivo, da je film »Poletno potepanje« bil celo kandidat za Oscarja. Pa ga ni dobil — in prav je tako, kajti film nas razočara. Da ne bo nesporazuma: film je daleč nad raznimi plažami, ki tvorijo 90 odstotkov našega filmskega sporeda — vendar bi od Leana, avtorja »Bežnega srečanja«, pričakovali kaj več. Mogoče film ni uspel tudi zato, ker je režiser ponovno delal na temo »Bežnega srečanja« (po motivu sta si oba filma zelo podobna), pa se je ob prvi umetnini izpel in mu za »Poletno potepanje« ni ostalo kaj prida fantazije in umetniške moči.

Kljub temu pa je film, kot rečeno, boljši od večine, ki smo jih videli v letošnji poletni sezoni. Odlikujejo ga zlasti odlična igra Katherine Hepburn in ne nazadnje tudi sijajni barvni posnetki Benetk.

mm

GORENJSKA

REVIJA ZA KULTURO

IZHAJA ŠESTKRAT NA LETO

CENA ŠTEVILKE 50 DINARJEV

LETNA NAROČ. 300 DINARJEV

NAROČNIKE SPREJEMA UPR. »GLASU GORENJSKE«

PRVA — DVOJNA ŠTEVILKA IZIDE V KRATKEM NA SKORAJ 100 STRANEH

Naročite se!

Kremser-Schmidt (1773) Priprošnjiki zoper kugo (detajl)

ZANIMIVA RAZSTAVA

Likovni krožek »DOLIK« Svobode »Tone Čufar« na Jesenicah se je odločil počastiti Dan borca s samostojno razstavo slikarskih del. Precej stroga žirija je odbrala od 13 slikarjev-amaterjev 49 del. Z njimi so uredili razstavo v mali dvorani delavskega doma, ki je bila odprta na predvečer Dneva borca. Tokratna razstava je II. razstava jeseniških slikarjev-samoukov, ki so pričeli delovati februarja leta 1946. Likovni krožek je bil prvi tovrstni likovni krožek v državi, ki je imel namen vzgajati mladino v domači likovni umetnosti. Že v prvih mesecih svojega obstoja se je odbor krožka seznanil z našimi poklicnimi umetniki-slikarji, ki so dali novo ustanovljenemu likovnemu krožku potrebno znanstveno in moralno oporo za čim uspešnejši razvoj. Zasluga akademskih slikarjev Slavka Pengova, Doreta Klemenčiča in prof. Karla Jakoba je, da so jeseniški likovniki napredovali do stopnje, ki jo dosegajo v slikarski umetnosti danes. Nalogo vzbujati ljubezen do lepote naše domovine, do našega človeka ter njegovega življenja in dela, so jeseniški »Dolikovci« iz leta v leto lepše izpolnjevali. Jeseničanom, ki so bili vedno blizu glasbene in gledališke umetnosti, so vzbudili še čut in razumevanje do likovne umetnosti.

Prva razstava, ki so jo priredili pred 10. leti, je prikazala amaterska dela, ki so bila po večini pomanjkljiva in brez dekorativne vrednosti. Sicer ne najboljši začetek pa je dajal vzpodbudo napredku, iskanju in približevanju k popolnejšemu, kar je v veliki meri dvignilo likovno in slikarsko sposobnost poedincev. Dela jeseniških »Dolikovcev« so pridobivala iz leta v leto ne samo na dekorativni vrednosti, pač pa tudi na močnem približevanju amaterjev k umetniškemu ustvarjanju. Kljub pomanjkanju prostora in drugih važnih pripomočkov napredujejo člani likovne sekcije »DOLIK«, ki je vključena v jeseniško Svobodo, vidno, ker so med sabo v stalni povezavi. Poleg rednih sestankov delajo doma, se med seboj obiskujejo in kritizirajo posamezne storitve, zasledujejo razvoj likovne umetnosti doma in v tujini, obiskujejo likovne razstave ter razstavljajo svoja dela.

II. razstava likovnega krožka »DOLIK« Svobode Jesenice, na kateri razstavljajo že poznani slikarji-amaterji Gasar, Zupan, Modic, Tomazin, Krajcar, Markež, dr. Močnik, Jože Čebulj, Alis Čebulj, Franc Dolinšek, Djurič, Železnik in Tone Dolinšek, ne zasluži le javnega priznanja, marveč tudi priporočilo, naj z istimi deli v olju, akvarelu, pastelu in kovinoplastiki obišče tudi glavno mesto Gorenjske Kranj in predvsem industrijske Trbovlje. Morda se bodo našli forumi, ki bodo ta predlog podprli in omogočili jeseniškim svobodašem-slikarjem razstavljati tudi izven Jesenic.

Polde Ulaga

Naša kratka zgodba

JOHN STEINBECK:

Moja vojna z ribjimi orli

Ne samo, da sta nemarni roparici pisatelju odnesli vrtnarsko orodje in ponečedili njegovo posestvo z raznimi odpadki, popolnoma sta tudi prezirali krasno gnezdo, katero jima je pisatelj zgradil — s tem so se sovražnosti začele.

Kakor večinoma vse vojne tako je tudi moja vojna z ribjimi orli nastala iz nesrečnih slučajnosti. Pa tudi končana še ni; začetek zime nas je prisilil k negotovemu premirju, toda ponovni začetek sovražnosti je treba vsak hip pričakovati, čeprav na dnu srca ne bi imel nič proti temu, če bi sklenili mir ali celo prijateljstvo. Upam, da ribja orla bereta te vrstice, kjerkoli že sta.

Prav od začetka naj začnem in vso zadevo bom tako opisal, kot jo vidim, pri tem pa bom ostal tako nepristranksi kot je to le mogoče.

Pred tremi leti sem v prelepem kraju pri ribiški vasici Sag Harboru na vzhodni konici Long Islanda kupil posestevce. Čeprav sestoji prebivalstvo Sag Harbora samo iz ljudi, ki so že od zdavnaj tu, sem vendar prepričan, da so nas, tujce — to se pravi mojo ženo, moja dva mala sinova in mene — priznali za sostanovalce. Z ribjima orloma pa nikakor nisem mogel skleniti prijateljstva; nizkotno sta me razžalila, tako da mi ni preostalo drugega kot da sem jima vrgel rokavico in ju izzval na boj — in poziv sta sprejela.

Na skrajnem koncu naše zemeljske konice stoji napol strohnel hrast; ko sem prevzemal posestvo, je bil v najvišjih vejah hrasta pritrjen sveženj razcefranega dračja, čisto podoben razmetani, povaljani postelji. »To je gnezdo ribjih orlov,« mi je rekel domačin. »Vsako leto se vračajo. Tole gnezdo je bilo tu gori že, ko sem bil jaz še čisto majhen.« »Sila malomarno gradijo,« sem menil. »Malomarno že, mislim pa, da bi jaz kaj takega, kar kljubuje vsakemu viharju, ne znal zgraditi. Če upoštevamo trdnost, potem je to preklemansko dobra gradnja.«

Nekako konec maja sta se v mojo veliko veselje vrnila orla iz neznanih dalj. Od vsega začetka sta se mi zdela občudovanja vredna, kajti njuna spretnost pri lovu na ribe nima na svetu primere. Letita vzdolž brega in krmarita tako, da ju v višini kakih petnajst metrov nosi veter, potem pa naenkrat položita krila nazaj kot pri letalski bombi ploskve za ravnovesje, strmoglavita kot strela in ko se spet dvigneta, imata skoro dosledno zmeraj v krempljih ribo. Postalo mi je vsakdanja navada, da sem ju opazoval.

Prišel je čas, ko se je pri mojih orlih vzbudila ljubezen in lotila sta se dela, da bi znova uredila veliko gnezdo na konici mojega posestva. Nosila sta nemogoč gradbeni material skupaj: lesene okleščke, toporišča vrtnarskega orodja, cunje, trstje in velike množine vodnega rastlinja. Eden od njiju je brez pretiravanja privlekel smrekovo vejo, dolgo en meter s premerom 5 krat 10 centimetrov, in jo vključil v stavbo. Posebno pazljiva pri delu nista bila in tla pod drevesom so bila nastlana z gradbenim materialom, ki jima je padal z drevesa. Na verando sem namestil daljnogled in odslej zaljubljena ribja orla nista niti trenutek ostala neopazovana.

Nekega jutra je parček ribjih orlov izginil. Šel sem pogledat pod drevo in opazil, da moli iz vejevja v gnezdu operjeno strelišče puščice. Edini lokostrelec naše rodbine je bil tedaj moj mlajši sin Catbird, ki je imel takrat osem let. Poiskal sem ga in mu jih pošteno napovedal, čeprav mi je jokaje zatrjeval, da on ni streljal na gnezdo.

Ptic ni bilo več. Odletela sta prek zaliva in si zgradila na drugem koncu svoje majavo gnezdo — kot sem z daljnogledom ugotovil — na telefonskem drogu na transformatorski postaji, kjer sta prav gotovo bila nezaželena.

Vzel sem lestvo in splezal do našega gnezda .Ko sem se vrnil spet na tla, sem se moral najprej opravičiti pri našem lokostrelcu Catbirdu, kajti v gnezdo sem poleg puščice našel še naše vrtne grablje, troje srajc s kratkimi rokavi in frotirko iz hotela »Plaza«. Podoba je, da morejo ribji orli uporabiti za gradnjo gnezda najbolj nemogoče predmete.

Nikakor ne morem tajiti: posest lastnega gnezda ribjih orlov me je navdajala z veseljem in skromnim zanosom. Posebno od opazovanja bodočih prebivalcev gnezda sem si obetal mnogo. Zdaj pa sem imel vse poletje pred očmi prazno gnezdo — boleče je bilo to! V roke sem vzel ornitološki leksikon in našel v njem naslednje: »Ribji orel (Pandion haliaëtus), dolžina 53 do 61 cm, razpon peruti 137 do 183 cm, teža 1,5 kg... Ribji orli gnezdijo na vzvišenih krajih v bližini večjih, čistih voda, kolikor so tam nemoteni. Ker so izvrstni čuvarji ter preganjajo vrane in druge roparice, jim dostikrat postavljajo visoke kole s ploščadjo na vrhu, da bi jih zvabili k gnezdenju v bližini hiš in kmečkih gospodarstev.«

(Konec prihodnjič)

Milica je dobila prijateljico

Milica preživlja letos prve počitnice v družbi nove matere. Srečna je, ker vidi, da je oče z drugo ženo srečen, in ker se tudi ona v njeni družbi dobro počuti. Več let je poslušala prepire med staršema, zato o teh stvareh mnogo več ve kot katerakoli njena sošolka. Sama pri teh prepirih ni mogla ničesar omiliti, saj je mati vedno zakričala nanjo, naj se v to nikar ne vmešava, češ da je že tako največ kriva, da se z očetom ne razumeta.

Deklica je šele sedaj brezskrbno zaživela. Zelo je razigrana, in kamorkoli pridejo, povsod je slišati njen smeh. Sedanja Miličina mati je dolgo oklevala s poroko prav zaradi deklice. Bala se je, da se ne bosta ujemali. Potem jo je Milica nekega dne, ko je bila pri njej na obisku, zaskrbljeno vprašala: »Zakaj ne prideš k nama? Tako lepo je, če si pri nas. Mama me noče, oče pa je tako sam in žalosten brez tebe.«

Tedaj se je odločila. Zadovoljna je, da je napravila to, saj se je deklica neverjetno navezala nanjo. Le ona ji lahko spet nudi toplo družinsko okolje, ki ga je otrok pogrešal že več let. Zdaj se včasih menita tudi o poklicih. Milica želi namreč postati učiteljica in vprašuje, če se bo lahko toliko naučila. Verjetno izvira ta njena želja odtod, ker je imela svojo učiteljico izredno rada. Da jo ne bi užalila, se je vedno potrudila, da so bile njene naloge vedno v redu in da se je sproti vse naučila. Posebno rada je pisala proste spise. Vedno je dobila odlično oceno. Morda tudi zaradi velike odkritosrčnosti, s kakršno je izražala svoje želje po drugačnem življenju?

Neštetokrat si je želela, da bi šla ob nedeljah z očetom in materjo skupaj na izlet, toda zaman. Mama je ni hotela s seboj in tako je njej na ljubo marsikdaj ostajala doma. Svojo novo mater, ki je bila zdaj njena najboljša prijateljica, je nekoč na kopanju s strahom vprašala: »Kajne, da bomo vedno hodili skupaj? Tako nerada sem sama.« »Seveda, če boš le hotela,« jo je potolažila. »Tudi jaz sem najbolj zadovoljna, če smo vsi trije skupaj, zato sem tudi za vedno prišla k vama.«

-ey

MANEKEN ŠTEV. 4

Pred kratkim je izšla 4. številka slovenske modne revije »Maneken«, ki prinaša pestro izbiro domačih in tujih modelov oblek. Za poletje so posebno priljubljeni živobarvni vzorci, ki jih zdaj že dovolj izdelujejo naše tovarne. Tudi za kopanje in izlete najdemo v »Manekenu« dovolj izbire. V reviji je tudi nekaj oblek za vsakdanje opravke gospodinje. Bralke pišejo, da so zadovoljne, ker so končno dobile slovensko modno revijo, želijo pa si razen modnih novosti tudi praktične nasvete za gospodinjstvo, opremo stanovanja, nego otrok itd.

ŠPORTNI KOMPLET ZA IZLETE S KOLESOM IN ENODELNA KOPALNA OBLEKA IZ VZORČASTEGA BLAGA

Zasilno shranjevanje živil

V tesnih stanovanjih, kjer nimate shrambe za živila, si pomagajte s posebno zamreženo polico, ki jo pritrdite na okno. V poštev pridejo le okna na severni ali severovzhodni strani.

Sadje in zelenjava se za sproti bolje držita, če ju hranimo v zračnih mrežah in košaricah, ki vise na zidu. Seveda je shranjevanje mišljeno le za čas od nakupa na trgu do uporabe. Tako mrežo, kot jo vidite na skici, lahko spletemo tudi iz vrbja. Zelenjave ne kupujemo niti ne nabiramo v veliki vročini. Ovelo pred uporabo samo nekoliko poškropimo z vodo in je ne namakamo.

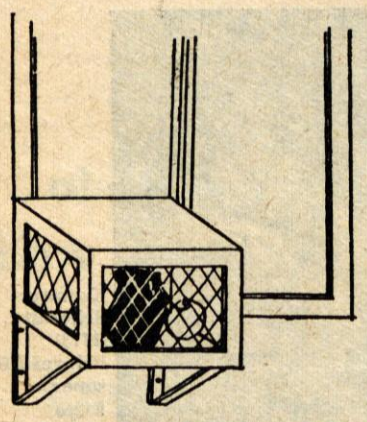

Mleko ostane tudi v poletnih dneh sveže, če mu dodamo pri kuhanju žličko sladkorja. (Ena žlička zadostuje za en liter). Mleka in mlečnih izdelkov ne hranimo skupaj s krompirjem, čebulo, peso in sadjem, da se ne navzamejo neprijetnega vonja. V vročih dneh postavimo posodo s prekuhanim mlekom v večjo posodo, v kateri večkrat menjamo mrzlo vodo. Lahko pa ga nalijemo tudi v steklenice, jih zamašimo s čistim organtinom in postavimo v mrzlo vodo ali ovijamo z mokrimi krpami.

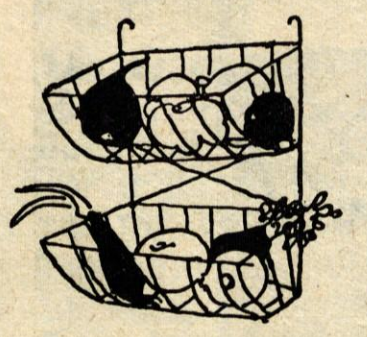

RECEPTI

JEDILNIK

Polnjeni ohrovt
Hladna pena

Polnjeni ohrovt: 2 glavi ohrovta, 30 dkg govedine, 25 dkg mastne svinjine, 2 žemlji, 2 jajci, 1 čebula, 6 dkg masti, sol, majaron, poper, zelen peteršilj.

Ohrovt opari z vročo slano vodo in prelij z mrzlo vodo. Na vsak list položi žlico naslednjega nadeva: goveje in svinjsko meso zmelji, dodaj namočeni in ožeti žemlji, prepraženo drobno zrezano čebulo in jajca. Zvij skupaj in oblikuj cmoke, deni v kozico, prelij z juho ali vodo in kuhaj do mehkega. Med polnjeni ohrovt lahko deneš nekaj na lističe narezane slanine.

Hladna pena: 2 jajci, 2 žlici sladkorja, sok pol limone, četrt litra belega vina.

Vse skupaj žvrkljaj, da se speni in postavi hladno na mizo.

ŠE O ZAVIJANJU KRUHA

Organi sanitarne in higienske službe okraja Kranj ugotavljajo pri kontrolnih pregledih, da v trgovinah in pekarnah kruha in ostalega peciva kljub odločbi, ki je bila izdana, še ne zavijajo. Imamo tudi že zakon, ki določa, da bodo pekarne in njihove prodajalne morale postopoma vpeljati prodajo kruha strankam v zavitkih.

So pa tudi še težave, s katerimi se borijo pekovski obrati, zato morajo tudi potrošniki pomagati, da jih bomo čimprej odpravili. Pohvalo zaslužijo vse tiste gospodinje, ki pridejo v pekarno ali trgovino s svežim prtom oziroma čistim papirjem in same skrbno zavijejo kruh. Žalostna pa je ugotovitev, da je pri nas takih gospodinj prav malo. Dogodilo se je celo, da je prodajalec gospodinji kruh zavil, ona pa ga je odvila in papir odvrgla. Prav gotovo se ta gospodinja ni zavedala, da je s tem dejanjem izpostavila kruh najrazličnejšim okužbam, ki lahko povzročijo nevarna črevesna obolenja. Otroška paraliza se n. pr. širi tudi z okuženo hrano. Primeri zastrupljenja s hrano so pogosti in največkrat so potrošniki sami krivi, če zbolijo.

Prav gotovo nobeni materi ni vseeno, ali ima zdravega ali bolnega otroka, zato naj vsaka upošteva higiensko ravnanje z živili. Premislite, dokler ni prepozno!

Okr. higienski zavod Kranj

PELE:

Pametna papiga

Nekoč so se gozdni prebivalci zbrali k posvetu. Kralj živali, mogočni lev, je prejel mnogo pritožb zoper človeka. Ta je pričel vse pogosteje vznemirjati življenje gozdnih prebivalcev; prihajal je v gozd, oborožen s puško, in v spremstvu svojega psa stregel gozdnim prebivalcem po življenju.

Vsi zbrani so bili mnenja, da je treba nekaj storiti. Po dolgem posvetovanju so sklenili poslati k človeku odposlanca, ki naj bi ga pregovoril pustiti gozdne prebivalce v miru.

»Kdor meni, da je tej nalogi kos, naj se javi!« je ukazal lev. Takoj se je javila papiga.

»Mene pošljite,« je dejala, »zelo sem pametna in če je treba, se naučim človeške govorice.«

Tudi opica se je ponudila, češ da je človeku še najbolj podobna, a ker je morala priznati, da je glede človeške govorice bolj slaba, so se gozdni prebivalci odločili za papigo.

Papiga je odšla in je dolgo, dolgo ni bilo nazaj. Ko se je mesec nekoliko krat pomladil, se je vrnila in živali so se spet zbrale, radovedne kaj je opravila.

»Bila sem pri človeku,« je važno dejala papiga, »in sem mu povedala vse, kar mi je bilo naročeno. Razgovarjala sva se vsak dan in ker sem pametna, sem se kmalu naučila njegove govorice. Kar poslušajte, kaj mi je človek povedal!« In glej čudo, papiga je pričela govoriti v človeškem jeziku!

Govorila je dolgo. Gozdni prebivalci sicer čudnih glasov niso razumeli, vendar so pametno papigo močno občudovali.

»Dobro, papiga,« je menil lev, »sedaj nam pa povej, kaj ta govorica pomeni, da vemo, kaj nam je človek odgovoril.«

»Tega pa ne vem,« je odgovorila papiga, »ker ga nisem razumela.«

Drugače tudi ni moglo biti, ker je bila pač papiga.

KAZAŠKA PRAVLJICA

Zakaj se kamela ob napajanju ozira

Kamela je bila nekoč zelo lepa žival. Imela je rogovje in dolgo grivo. Nekega dne je krenila k reki, da bi si pogasila žejo. Medtem ko je pasla, se je ogledovala v vodi. Mimo je prišel jelen in rekel:

»Draga kamela! Povabljen sem v goste. Posodi mi tvoje rogovje.« Kamela mu ga je dala.

V tistih časih konj še ni nosil grive. Tudi on je prišel k kameli in jo poprosil, če mu za tisti večer posodi grivo. Kamela je ustregla njegovi prošnji.

Preteklo je nekaj časa in kamela ni dobila ne rogovja ne grive. Opozorila je jelena na njegovo dolžnost in ta ji je zasmehljivo zabrusil: »Rogovje ti bom vrnil, ko bo tvoja griva tako zrasla, da bo segala do tal.«

Ko je opozorila tudi konja, ji je odvrnil: »Grivo ti vrnem, ko ti bo zraslo rogovje.«

In kamela se vselej, kadar pije vodo, ozira. Čaka na svoje dolžnike.

Prev. M. Š.

Mlin

Ob potoku malem
mlin lesen stoji.

Kdo ga je postavil?
Niko se smeji.

Dve kolesi mlinski
se vrtita venomer.

Mali mlinar melje moko
kar venomer, venomer.

Le za koga melje Niko
moko vse te dni?

Kdo je le prinesel žito,
moko kdo dobi?

Mamici bo moko
Niko zdaj namlel,

da testo zamesi;
kruh bo jedel bel.

Kapljice pršijo,
mlinček se vrti,

moka se usiplje,
Niko se smeji.

BRONISLAVA SREBOČAN

Ples na polju

Tam na polju, na zelenem,
so se k plesu zbrali;
in okrogle in poskočne
bodo zaigrali.

Čmrlj je bas s seboj privlekel,
črički violine,
vmes škrjanček bo oglašal
s spevi se z višine.
Že metulj na rdečem maku
moško dirigira:
en, dva, tri in ves orkester
bučno brž zasvira.

Vetrček pa ples otvarja,
cvetke pripogiblje —
ej, pšenično polje celo

se po taktu ziblje.
Ko je sončece zaspalo,
so kresnice male,
tam na polju, na zelenem,
lučke vse prižgale.

MARTINA BIDOVČEVA

Križanka JADRNICA

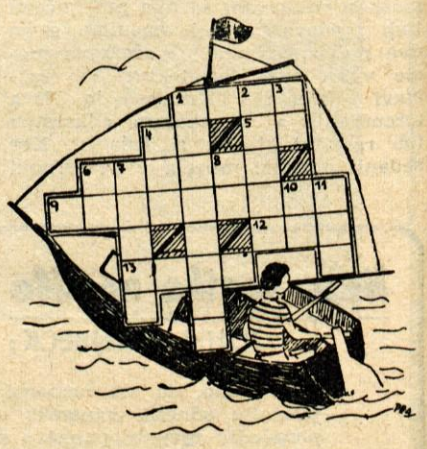

Vodoravno: 1. skupine ptic; 4. 23 in 1 črka abecede; 5. igralna karta; 6. mož, ki vodi brod; 9. nekaj sprožim, naredim nekaj; 12. predplačilo; 13. prevara.

Navpično: 1. prevozno sredstvo na morju; 2. cilj pri streljanju; 3. soglasnik s prizvokom, znižan ton e; 4. staro prevozno sredstvo; 6. oblika pom. glagola za prihod. čas; 7. ruvati — se; 10. 10 in 18 črka abecede; 11. cvetica z velikim rdečim cvetom.

IGRA ŠTEVIL

Pa še tole poglejte:

1 × 8 + 1 = ... 9
12 × 8 + 2 = ... 98
123 × 8 + 3 = ... 987
1234 × 8 + 4 = ... 9876
12345 × 8 + 5 = ... 98765
123456 × 8 + 6 = ... 987654
1234567 × 8 + 7 = ... 9876543
12345678 × 8 + 8 = ... 98765432
123456789 × 8 + 9 = ... 987654321

gorenjske bodice

Ajsa!

Vročina pa že taka! Od vsake dlake na bradi mi kaplja — potem naj bom pa še duhovit?!

△ Pa je ta vročina res taka, da se bojim, da se mi bodo možgani sesirili. Potem te pa še »blagodejno hladijo« s cestnim prahom, kot so gledalce na jezerskih dirkah. Pometači, ki so med dirko pometali cesto, bodo odgovarjali, če dobim zasenčenje pljuč — toliko so mi jih zaprašili!

△ Človek bi pričakoval, da nam bodo v teh pasjih dneh naši trgovci vsaj solate preskrbeli toliko, kolikor je le zmorejo naši želodci in denarnice. Pa so rekli kranjski trgovci z zelenjavo »figo!« — in jaz revež prešvicani sem jedel solato samo ob ponedeljkih in petkih, ko mi jo Marjana prinese s trga. Res ne razumem: kaj je tudi trgovcem prevroče, da bi stopili do kmetijskih zadrug in preskrbeli zelenjave željnim meščanom solate od kmetov, ki je imajo dovolj?

△ Še eno vem od vročine: pri Jelenu v Kranju so si izmislili sila prefrigan način za hlajenje podstrešja. Že nekaj let niso popravili oken, da se veter po mili volji sprehaja pod streho in da naredi hiša lepši vtis...

△ Nekateri pa od vročine zaslužijo, če verjamete ali ne! Zaslužijo v kranjskem kopališču, kjer je bil zadnje dni tak dren, da sem si komaj noge namočil, še več pa so zaslužili tisti, ki so mi za Dan borca v Žabnici prodali kozarec malinovca za tri kovače! Je bil tako zasoljen tisti malinovec, da mi je bilo po njem še bolj vroče.

△ Ne vem, ali Škofjeloških otrok ni nikdar nihče naučil, da je treba v vlaku prepustiti sedeže starejšim — ali pa imajo ti otroci taka ušesa, da gre lepa beseda pri enem noter, pri drugem ven. V nedeljo sem se cincal iz Radovljice proti Kranju, ko v Otočah prihrumi na vlak kopica mladih deklet (iz Škofje Loke in okolice, sem zvedel pozneje, da so) in zasede pred nosom vsem starejšim, kar je bilo sedežev. Šele potem, ko jih je dober človek opomnil, so vstale in prepustile sedeže starejšim ljudem. Tako bi jim navil ušesa... No, pa vsaj to jim moram šteti v dobro, da so spoznale, kaj je prav in kaj ni. Bilo jih je namreč tako sram, da so jo kar pobrisale v drug vagon.

△ A veste, da se spoznam tudi na poezijo? Zlasti mi je pri srcu sorški pesnik Simon Jenko. Zato mi je bilo kar hudo pri srcu, ko sem videl, da so ga Podrečani prišteli med svetnike. Ali pa mogoče kaj drugega pomeni tisti suhi venec, ki ga ima pesnik na glavi menda že od odkritja spomenika?

△ Zadnjič sem v Naklem premišljeval, na kaj se bodo izgovorili ljudje iz kmetijske zadruge, ko jih bom okrcal zaradi razcefrane rolete na izložbenem oknu. Denar menda imajo, saj zadruga ni v finančnih težavah. Ali pa mogoče mislijo, da je tista razcefrana roleta kakšna posebna turistična in olepševalna znamenitost. Ja, kaj se ve?

△ Za konec pa še prvi sporočam veselo vest, da bodo z novim šolskim letom v Kranju odprli posebno šolo za starše. V šoli bo glavni predmet »Pametna vzgoja otrok«. Zanimiv predmet, kaj? V šolo bodo prišli vsi starši z Gorenjske, ki še niso pogruntali, da otrok ne gre vlačiti na veselice, kjer so pokonci do poznih nočnih ur. Šoli bo priključen še poseben tečaj za tiste starše, ki otrokom na veselicah dajejo alkoholne pijače. Zares, prepotrebna šola!

Zdaj pa nasvidenje za teden dni — če ne bom medtem zgagal od vročine in me bodo odnesli v hladni grob. Potrudil se bom, da me ne bi, kajti če pomislim na tiste siromake, ki me bodo nesli in jim bo od vročine kapljalo od nosov, potem pa še piva ne bi dobili, ko ga nikjer ni, se mi kar milo stori...

Nasvidenje in malo dežja vam želi

VAŠ BODIČAR

NASLEDNJI DAN JE LETALO ODLETELO Z DUNAJA. DELAVEC JE ODPELJAL »STOPNICE« IN LETALO SE JE ZAČELO DVIGATI

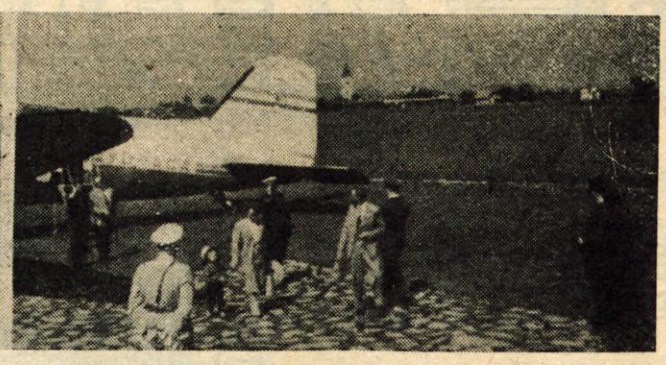

LETALO YU ACA JE PRISTALO NA LETALIŠČE V LESCAH. POTNIKI SO IZSTOPILI. MED NJIMI JE BIL TUDI NAJMLAJŠI POTNIK S KLOBUKOM. SEDAJ SE BODO OKREPČALI, POTEM PA NAPREJ...

SKOK PO ZRAKU iz Lesc na Dunaj

V eni uri in pol od Lesc do Dunaja - Gorenjska ima vsakodnevno letalsko zvezo z Beogradom, dvakrat tedensko z Dunajem in morjem

Za marsikoga to, kar bom povedala, ne bo nič novega, marsikdo pa le še ni imel priložnosti, da bi letel z avionom. Površno pogledano je vsak polet podoben drugemu, podrobnosti in morda tudi občutki pa so skoro vedno različni...

Naj povem, kako je bilo?

Tudi tokrat kot pač vsak petek in ponedeljek je pristalo JAT letalo YU ACA, ki veže Dubrovnik z Dunajem, na leškem letališču.

Potniki so izstopili. Kam? Najprej k carini, saj je v Lescah zadnji pristanek, prihodnji bo že na Dunaju. Naj po tiho povem (da se ne bodo prevzeli), da cariniki niso prav nič »hudi«, seveda, če ni treba.

Potem so se potniki okrepčali v prijetno urejeni restavraciji letališča. Nekateri so ostali na Bledu, drugi pa — katerim so se pridružili še novi potniki — hitro naprej, naprej na Dunaj.

Vstopili smo. Prostora je bilo dovolj. Vrata so se zaprla in motor je zabrnel. Pred vhodom v pilotovo kabino je zasvetil napis: »Vežite se! Ne pušite!« Prijazna stjuardesa je vsakega posebej nagovorila, bodisi v nemškem, angleškem ali hrvaškem jeziku, naj se zaveže.

Prvemu in drugemu pilotu, prijazni stjuardesi in telegrafistu so bili potniki hvaležni za mirno, lepo in prijetno vožnjo

Je bil prvi občutek neprijeten? Ne, niti malo ne! Zdelo se mi je, da se je popolnoma nepotrebno zavezati — toda pravila so pravila. Začeli smo se dvigati. Rdeča lučka je ugasnila in že smo bili v višini okoli 1500 metrov. Opazovali smo kraje pod nami. Ozračje je bilo tako mirno, da nihče ni vedel, da se pelje v letalu. Videti je bilo, da smo vsi zadovoljni, saj je bilo v kabini slišati le rahlo brnenje motorja in tu in tam vzdih — prekrasno je! Gledali smo, opazovali in razmišljali. Kaj — kdo ve? Prav gotovo niso bile misli niti dveh potnikov enake...

Stjuardesa je poskrbela, da je bila vožnja še lepša in prijetnejša.

»Izvolite!« Ponudila je okusne sendviče, slaščice, banane, črno kavo. In tako je bilo vso pot.

Ura je minila, da sami nismo vedeli, kdaj. Toda radovednost je bila velika, predvsem še za tisto, kar se ni dalo videti. Le kaj in kako je v pilotski kabini, kaj delajo piloti? Smem vstopiti? Zanima me...

Prvi in drugi pilot sta sedela na svojih sedežih in kratko in nestrokovno povedano opazovala, kje in kako letimo, uravnavala letalo, motor. Razložila sta mi, da je ozračje zelo mirno, da smo že blizu Dunaja, da smo 1300 metrov visoko, telegrafist pa je sprejemal in oddajal...

»Se bojite?« »Česa in zakaj? Osebno bi želela, da vožnja ne bi bila tako mirna, ker bi se mi tako zdela mnogo bolj zanimiva.«

Nad Dunajem smo.

Vrnila sem se na svoj sedež in letalo se je začelo spuščati. Pristalo je, da skoro nismo vedeli, kdaj in kako.

Dunajsko letališče popravljajo. Od mesta je oddaljeno 20 km in dokaj lepo urejeno. Na letališču nas je izstopilo devet potnikov. Kje so ostali, saj zastopniki JAT pravijo, da so letala že do srede avgusta polno zasedena? Je bil to morda slučaj? Na Turističnem uradu na Dunaju pravijo, da so JAT letala slabo izkoriščena prav zaradi slabe organizacije, nasprotno pa so letala nekaterih drugih držav vseskozi polna. Zanimanje za polete v Jugoslavijo, pravijo, da je vedno veliko, vendar na JAT ne sprejemajo prijav, ker pravijo, da je že vse razprodano. Konec koncev pa — letala so le redkokdaj popolnoma zasedena. Veljalo bi ugotoviti, kaj je temu vzrok.

Jugoslavija ima letalsko zvezo skoro z vsemi državami sveta. JAT letala vozijo v Avstrijo, Nemčijo, Francijo, Grčijo, Egipt, Švico, Italijo, Turčijo, Albanijo, razen tega pa pristajajo v Jugoslaviji tudi italijanska, angleška, romunska, holandska, češka, poljska, ruska in madžarska letala. Velik uspeh je tudi v tem, da je po mnogih razgovorih in pregovorih uspelo tudi Gorenjsko povezati z zračno linijo z drugimi kraji in državami. Gorenjska ima sedaj v sezoni vsakodnevno letalsko zvezo z Beogradom. Trikrat tedensko odleti letalo iz Lesc, ostale tri dni pa iz Ljubljane. Mnogo potnikov potuje v Beograd tako, da pridejo v Lesce ali Ljubljano in potujejo raje z letalom kot z vlakom. Kako ne? V dobrih dveh urah so na cilju, vožnja je mnogo bolj udobna in končno — če upoštevamo pri potovanju čas, je vožnja z letalom, zlasti za službena potovanja, mnogo cenejša kot z vlakom. In za dopust? Nemalo ljudi odhaja tudi na dopust na morje z letalom, ker lahko koristijo tudi 50% popust.

Bivanje na Dunaju je bilo tako kratko, da smo se komaj zavedali, kje smo in že je letalo letelo preko Karavank proti domu.

Vožnja nazaj pa — ni bila ravno tako mirna. Dekleti poleg mene — odhajali sta v Dubrovnik na dopust, ki sta bili preje zelo živahni, sta nenadoma utihnili. Nekateri so se preselili iz zadnjih na srednje sedeže, drugi so nervozno stiskali v rokah robčke, pod nami so bili dokaj gosti oblaki. Zanimiva slika. Pa ni bilo prav nič hudega. Tako potovanje, seveda če ni prehudo, je mnogo bolj zanimivo. Moja tiha želja se je uresničila. Potniki so spraševali stjuardeso, kje letimo, vendar sama ni znala odgovoriti. Morda bi bilo dobro, da bi bile v letalu nekakšne karte vožnje ali pa, da bi stjuardesa poznala kraje in lahko tolmačila potnikom, kje letalo leti.

Lučica je zasvetila: »Vežite se!« Bomo pristali? Da, toda ne v Lescah, ker je tam vreme izredno slabo, temveč v Zagrebu. Na zagrebškem letališču smo čakali kake tri ure, da je priletelo letalo iz Beograda in z njim nadaljevali pot. V tem času so prišli tudi potniki iz Titograda. Nekateri so malce pobledeli izstopili iz aviona. Je bilo hudo? Tako — ne posebno, sicer pa — sedaj smo že na tleh...

Da, srečno na tleh.

Po srečnem ali nesrečnem naključju smo za tem pristali še v Ljubljani, tako videli zagrebško in ljubljansko letališče in končno pristali doma — v Lescah. Prav lepo je bilo. Pilotom sem zaželela srečno, vendar so me poučili, da se v letalstvu ne želi srečno, temveč samo prijetno potovanje.

No — pa prijetno naprej!

Lj.

GLAS GORENJSKE

MOST V MEDVODAH BODO OBNOVILI ŠELE NASLEDNJE LETO

Most preko Sore na stari cesti v Medvodah je tako razdejan, da skoraj ni več sposoben za promet. Treba bi ga bilo čimprej obnoviti, vendar Občinski ljudski odbor Medvode nima za to potrebnih finančnih sredstev. Most bodo obnovili zaradi tega šele naslednje leto.

LETOS NE BO LIPOVEGA CVETJA

Zaradi letošnjega majskega mraza je pozebla na Gorenjskem tudi lipa. Gospodinjstva bodo zaradi tega marsikje prikrajšana, saj je znano, da je skoro sleherna gorenjska hiša uporabljala za čaj lipovo cvetje.

TUDI BOROVNICE SO POZEBLE

Letošnji mraz je uničil na Gorenjskem skoraj vse borovnice v nižinskih predelih. Nekaj več jih je v škofjeloški in medvoški okolici. Zaradi slabe letine bodo kmetijske zadruge odkupile le neznatno količino borovnic, prizadeti pa bodo tudi nabiralci.

Čr.

GNEZDO S 40.000 PIŠČANCI

Na selekcijski postaji na Križu pri Kamniku so za letos zaprli inkubatorje — tri umetne koklje, ki so istočasno izvalile po 3000 piščancev. Inkubatorji so opravili veliko delo, saj so oskrbeli naša gospodarstva s skoro 40.000 piščanci najboljših pasem (Štajerke, Rhode Island, New Hampshire in križanci med slednjima, od katerih pričakujejo najboljšo mesnost). Doma so zadržali okrog 1000 piščancev za pleme. Petelinčke za cvrtje — bilo jih je nekaj tisoč — pa so že vse oddali. Jarčke iz februarske vzreje pasme New Hampshire so že znesle prva jajčka. Delovni kolektiv selekcijske postaje na Križu zaslužii vse priznanje za skrb in trud, ki ga posveča napredku kokošjereje.

Z.

KAMEN spotike

JAMA SPOTIKE

Tokrat smo se v rubriki Kamen spotike spotaknili ob jamo na jeseniški železniški postaji,

ki novemu poslopju gotovo ne dela časti. Ne samo zaradi tujcev, ki se vozijo tod skozi, tudi zaradi nas bi lahko to smetiščno jamo vsaj prekrili!

ŠPORT

LEP NAPREDEK STRELCEV IZ BOH. BISTRICE

Strelska sekcija v Boh. Bistrici, v katero so bili do nedavnega včlanjeni le pripadniki tamkajšnjega garnizona JLA, je postala zelo aktivna. Izvedla je že vrsto tekmovanj z zračnim kakor tudi vojaškim orodjem, z matično družino na Bledu pa tudi s sosednjimi družinami. Sekcija pa je sedaj svojo dejavnost razširila tudi na civilno prebivalstvo Boh. Bistrice in okoliških vasi. Pred kratkim se je v njihovo sekcijo včlanilo kar 40 domačinov, ki sedaj marljivo sodelujejo s strelci-pripadniki JLA.

DESET LET ALPINISTIČNEGA ODSEKA V KRANJU

Člani kranjskega alpinističnega odseka so v soboto in nedeljo praznovali v Češki koči nad Jezerskim 10. obletnico obstoja njihovega odseka. V Češki koči se je zbralo 32 starih in novih alpinistov, ki so v vročem soncu zadovoljno praznovali pomemben dogodek kranjskih alpinistov. Slavnost se je pričela v soboto zvečer, kateri je prisostvoval tudi Jože Pavlič, član odbora Planinskega društva Kranj. Zbranim alpinistom je želel še nadaljnjih uspehov in pester razvoj njihovega odseka. Nato so zbranim alpinistom stari načelniki tega odseka pripovedovali zgodovino in razvoj kranjskega alpinističnega odseka.

V nedeljo so bili nato izleti na Grintovec in Kočno. Več navez pa je preplezalo znane smeri v Dolški škrbini. Naveza sedanjega načelnika alpinističnega odseka tov. Žvokla pa je preplezala novo smer severne stene Grintovca.

Čr.

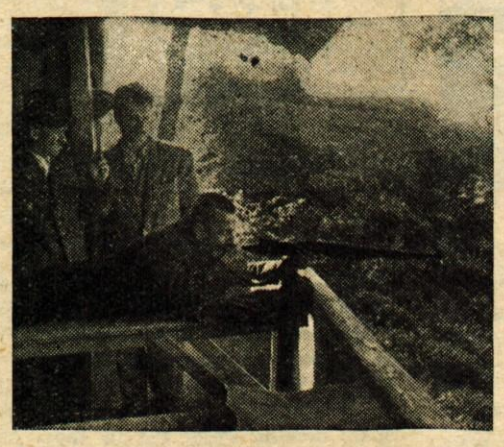

V NEDELJO SE BO NADALJEVALO OKRAJNO STRELSKO PRVENSTVO

V nedeljo dopoldan se bo nadaljevalo letošnje okrajno strelsko prvenstvo. Na vojaškem strelišču na Jesenicah bodo nastopili vsi tisti, ki so v nedeljo dosegli predpisano normo, to je tekmovali bodo na zmagovalni tarči in z vojaško pištolo na »carakas« programu. Na tržiškem strelišču pa bo prvenstvo z malokalibrskim orožjem za članice in mladince. Vsi tekmovalci, ki bodo dosegli predpisano normo, bodo prejeli bronaste, srebrne in zlate medalje dobrega strelca.

Čr.

ŠPORT

ZADNJA STRAN

MIMI MALENŠEK KONIČ

VIGENCI

54

ROMAN

Čez nekaj časa je prišel v kuhinjo stric Miklavž. Ana se je hitro zasukala in zanetila na ognjišču. Stric je vzel ognja in si nažgal pipo. Globoko je potegnil dima in vprašal:

»Ti, kaj pa je iskal Globočnik tod?«

»Zaradi vigenca je prišel, saj veste.«

»Zakaj pa si je ogledoval hišo, kakor bi jo mislil kupiti?«

»Kaj bo kupil!« je nejevoljno vzkliknila Ana.

»Hm... Ana, ti z menoj tako nikoli ne govoriš o hišnih zadevah, kakor da sem tujec. Kljub temu ti rečem: Dominik se je že vsedel v hišo, pazi, da te ne bo Globočnik izrinil čez prag!«

Ana je prizadeto obstala.

»Saj se ni pogajal z menoj! S stricem se bo dogovoril o najemščini. Prodati pa ne bom pustila, jaz že ne, in morebiti tudi Alešu ni čisto vseeno, kaj se bo zgodilo z rojstno hišo!«

»Kolikokrat sem že rekel, da bi fant moral ostati doma in se oprijeti kovačije,« je poudaril Miklavž »Njegovo šolanje je Filipovo maslo! Moj rajni brat je bil vse življenje metla, komur se je zljubilo, vsak je lahko pometal z njim! Filip mu je rekel, naj pošlje fanta v šole in ga je poslal, kakor bi bilo za kovačijo škoda njegove bistre glave.«

»Stric je imel dobre namene.«

»Morebiti. Najbrž je videl, kako gre vse rakovo pot in da fantu ne bo nič ostalo, če bo oče še dolgo živel.« Miklavž je utihnil in zamišljeno strmel v ogenj. Trepetajoči odsvit mu je plesal po obrazu in odseval v rjavih očeh. Molčal je nekaj minut, ki so se Ani zdele neskončno dolge, potem je bušil kvišku. »Jaz vas vseh skupaj ne spreumem, primojduš da ne! Ali so še kje na svetu take vrste ljudi, kot Gašperinovi?«

Ana se je morala zasmejati. »Kdo pa vas spreume, stric?«

Starec je sedel nazaj in zagrebel glavo v dlani. »Morebiti imaš prav. Tudi sam se ne poznam.«

Ogenj je prasketal, Ana je dokladala polena. Dišalo je po topeči se smoli, dim je silil v oči in grizel do solz. Iz vseh kotov je prežala tema, nad ognjiščem, v istejah so se lesketale saje. Ana je čutila, da jo v tem vzdušju nekaj prijema za dušo in ji veleva, naj bo odkrita. Toda kaj naj pove in komu? Naj stricu razodene, da ljubi Dominika? Ugriznila se je v ustnice in prisluhnila, ko je začel govoriti, kakor bi pravil sam sebi:

»Prav imaš, tudi sebe nisem mogel nikoli spreumiti. Ali sem slab človek, slab delavec? Nisem! Še danes natolčem več sekancev kot Voltrešč, čeprav je mlajši od mene. Toda v mladosti sem pogrešil. Moral bi se bil priženiti na kakšno kovačijo ali pa iti po svetu. Storil nisem ne enega ne drugega. Leta so bežala, spoznal sem, da gre pri Gašperinu slabo in da moram proč, če se hočem rešiti. Dejal sem si: — Miklavž, tu ni nič zate, pojdi! — Tisočkrat sem si tako rekel, šel pa nisem. Ko sem prvič spoznal, da se ne morem odtrgati od doma, sem se napil. Zaničeval sem samega sebe, preklinjal svojo slabost, svojo neumnost, najraje bi se bil opljuval! Pil sem ves teden in nazadnje — kaj sem storil? Vrnil sem se v vigence...«

Med pripovedovanjem mu je glava lezla vedno nižje, s prsti si je ril po sivih laseh in v njegovem glasu je zvenel tak obup, da je Ano pretreslo. Nikoli doslej se še ni vprašala, zakaj je Miklavž tak, kakršen je. Vedno je gledala v njem samo zapitega hišnega strica, ki je družini v sramoto. Šele zdaj je zaslutila tragedijo njegovega življenja in globoko se ji je zasmilil.

Čez nekaj časa je začel spet govoriti. Govoril je z enoličnim glasom, kakor bi tekla voda:

Kmečka ohcet v Bohinju

Star običaj, ki vsako leto navduši lepo število turistov. Sobotno vasovanje je nekaj inozemcev tako navdušilo, da so sklenili še priti med Bohinjce.

LEVO: V nedeljo opoldne so se začeli na ženinovem domu zbirati svatje. Vsi v lepih narodnih noašh. Potem so z ženinom na čelu počasi odšli proti navestinem domu.

DESNO: »Šrangi« se seveda niso mogli izogniti. Starešina je moral seči v žep in odšteti nekaj krajcarjev. Šele potem so spustili šrango in povorka je nadajevala pot.

Pod skalo ob jezeru je potem kljub peklenski vročini poteklo popoldne v prijetnem in neutrudnem rajanju.

Toda na veliko presenečenje, predvsem ženina, je planilo skozi vrata starikavo ženščе. »Ta že ne bo moja!« Spet so vztrajno trkali, dokler se ni pokazala prava nevesta.

Nevesta, ženin in družica »štmano« v svojem koleslju.

ZGODOVINSKI IN DRUGI PABERKI Z GORENJSKE

zbral in priredil - li -

Okroglo je skrita vas južno od Nakla, edina naselbina na Dobravi, nagnjeni planjavi nad Savo. Struga Save, ki teče globoko pod vasjo, je najožja v Žirevem, kraju med Besnico na desnem in med gozdom Dobravo na levem bregu. Izpod visokih peči, nagrmadenih na njenem levem bregu, vre vanjo vse polno studencev. Okrogelska planota je bogata na vodi, ki curlja po zelenem mahovju na obrežnih skalah in pušča na njem apnenčeve snovi, ki spreminjajo mah v lahnjak, kar daje pokrajini svojevrstno mikavnost. Škoda le, da vsa pot ob levem bregu Save ni vzdrževana in da mladina vsako leto s krušenjem in nabiranjem lahnjaka precej pokvari to naravno lepoto. Zadnji večji studenec, ki daje Okroglemu pitno vodo, izvira tik pod vasjo in žene mlin ob Savi. V 12. stoletju, ko še ni bilo v Kranju mostu čez Savo, je na tem mestu neki kmet z imenom Snovlt prevažal ljudi in sicer podložnike brižinskih škofov brezplačno. Tudi danes te mlinar za majhno odškodnino prepelje s čolnom na besniško stran.

Okroglo se prvič omenja 1263, ko je Friderik grof Ortenburški odstopil vas brižinskim škofom. Češki kralj Otokar II. je 1274 kot gospod Kranjske podelil brižinskemu škofu Konradu tudi sodno oblast v kriminalnih in civilnih zadevah nad podložniki njihovega loškega posestva, h kateremu je spadalo tudi Okroglo. Po urbarju loškega gospostva iz 1291 je njenih štirinajst kmetij pripadalo Bavarcem, ki so prebivali v vaseh od Stražišča do Škofje Loke.

V gradiču na Okroglem, ki si ga je zgradil nad Savo sam, je užival svoj pokoj eden najvzornejših slovenskih vzgojiteljev in učiteljev Tomo Zupan (1839 do 1937). Bil je med ustanovitelji narodno-obrambne Šolske družbe sv. Cirila in Metoda, ki ga je na svoji prvi redni skupščini 5. julija 1886 izvolila prvomestnikom. Družbo, katere glavna naloga je bila narodno-obrambno delo proti nemški in italijanski potujčevalni napadalnosti, je vodil preudarno in pogumno. Zgradili so lastne šole v Trstu, na Muti, v Št. Rupertu pri Velikovcu in številne otroške vrtce v ogroženih krajih.

Zupanovo posebno življenjsko delo je bilo raziskovanje zgodovine in vsega, kar spominja na našega največjega pesnika Franceta Prešerna. V gradiču je imel posebno Prešernovo sobo, v kateri je hranil pesnikovo hišno ostalino (posteljo, mizo, dva stola, omaro s predali, mlinček za kavo in rjuho, na kateri je ležal pesnik na mrtvaškem odru), dve njegovi lastnoročno napisani pesmi, njegovo pismo staršem iz leta 1824 in eno latinsko nalogo iz šeste gimnazije. V zgornjih sobah gradiča je imel morda sploh največjo privatno knjižnico, pomembno tembolj zaradi nekaterih redkih knjig (Dalmatinova biblija itd.). Knjižnico je zapustil ljubljanski univerzi, Prešernova hišna ostalina pa se je po njegovi smrti žal porazgubila.

Tomo Zupan je živel in delal za svoj narod, za vse, ki so potrebni svetlobe duha, zemsko imetje — gradič pa je zapustil najbednejšim, ki jih loči od človeške družbe tema slepih oči. Temu namenu služi gradič še danes in je tako veren spomenik na enega naših najplemenitejših mož.

V bližini Okroglega leži v skalni steni nad Savo zgodovinska duplina, v kateri se je aprila 1942 dva dni borila z okupatorjem na življenje in smrt trinajstorica mladih partizanov s Stanetom Žagarjem ml. na čelu, nato pa s pesmijo na ustih končala svojo junaško pot.

27

TOMOVE PRIGODE

Mark Twain »DOGODIVŠČINE TOMA SAWYERA«

PRIREDIL: IVAN ABRAM

RISE: MILAN BATISTA

105.

Splezal je čez plot, se približal hiši in pogledal vanjo skozi okno dnevne sobe, kjer je gorela luč. Tam so sedeli: tetka Polly, Sid in mati Joeja Harperja ter se pogovarjali. Tom se je splazil do vrat in jel nalahno dvigati kljuko, potem je pritisnil nanjo. Vrata so zahreščala in se odprla. Previdno jih je nato odrival in se zdrznil vsakokrat, ko so zaškripala.

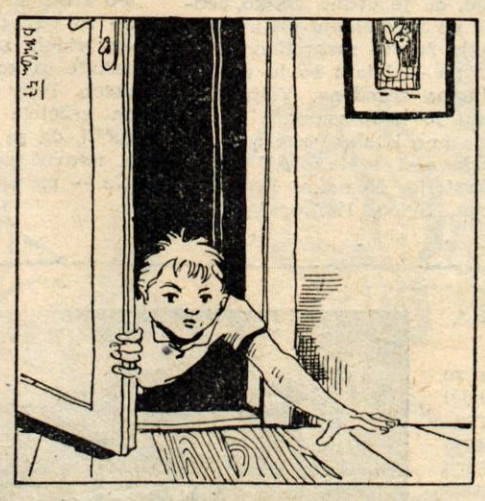

106.

Odrival jih je toliko časa, da se mu je zdelo, da so dovolj odprta in da se bo lahko po kolenih splazil skoznje. Vtaknil je glavo med nje in se previdno plazil dalje. »Kako to, da sveča tako utripa?« je spraševala tetka Polly. »Vrata so odprta, menim. Pojdi Sid in zapri jih!« — Tom pa je medtem brž smuknil skoznje in še pravočasno izginil pod posteljo, kjer je ležal toliko časa, dokler ni prišel do sape.

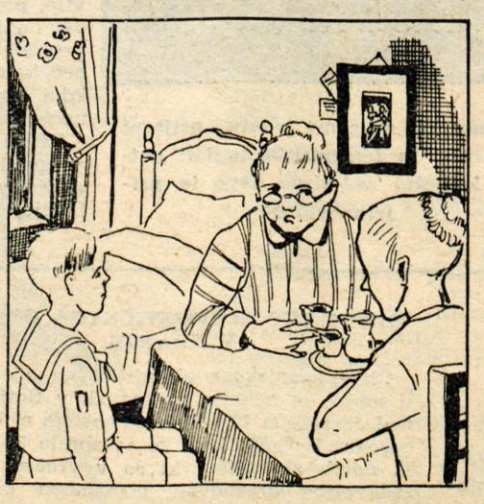

107.

Nato je splezal toliko naprej, da bi se z roko skoraj dotaknil tetine noge. »Hudoben ni bil,« je dejala tetka Polly, »samo razposajen je bil, lahkomišljen in neukročen, saj veste. Odgovoren pa ni bil bolj kakor žrebe. Imel pa je najboljše srce med vsemi dečki!« Tetki Polly je bilo tako hudo pri srcu, da je zajokala. Podobno kot tetka Polly je tudi Joejeva mati govorila o Joeju.

108.

Tom je ob teh besedah požiral solze, sicer bolj iz sočutja do samega sebe kot do koga drugega. Slišal je tople besede tetke Polly o sebi in mnenje o samem sebi se je v njegovih mislih dvignilo še više kot kdajkoli. Tetina žalost ga je zelo ganila, tako da bi najraje smuknil izpod postelje in jo objel ter poljubil. Toda premagal se je in se še bolj potuhnil.